

Polisen

JURIDIK FÖR ORDNINGSVAKTER

Innehåll

Förord.....	5
Syfte och mål	5
Juridik för ordningsvakter.....	6
Förkortningar.....	6
Lagar, förordningar, föreskrifter	8
Grundlagarna	9
Europakonventionen. FN:s konvention om barnets rättigheter.....	10
Några juridiska principer.....	11
Förundersökning, förhör, vittnesplikt	12
Straffrätt.....	13
Objektiva sidan	13
Subjektiva sidan	14
Fullbordat brott, försök, förberedelse, stämpling. Samt gärningsman, medhjälpare, anstiftare	14
Schematisk skiss (stämpling, förberedelse, försök, fullbordat).....	15
Exempel på brott som kan förekomma i ordningsvaktsmiljöer.....	16
Narkotikastrafflagen	18
Offentlighets- och sekretesslag	20
Diskrimineringslagen	23
Att använda våld.....	24
Laglydnads- och lämplighetsprövning.....	24
Envarsgripande	25
Beslag.....	26
Allmänna ansvarsfrihetsgrunder.....	27
Nödvärn	27
Laga befogenhet	27
Nöd	28
Överta annans rätt.....	29
Excess	29
Schematisk skiss över våldsanvändning (våldstrappan).....	30
Speciallagstiftning.....	31
Knivlagen.....	31
LOV	32

Sammanfattning LOV.....	34
Ordningsvaktsförordning.....	36
Sammanfattning OF:.....	38
Ordningslag kapitel 1 och 2.....	39
Sammanfattning OL kapitel 1 och 2:.....	44
Ordningslag 4 kapitlet.....	45
Ordningslag 5 kap. Särskilda bestämmelser vid vissa idrottsarrangemang.....	47
Alkohollag.....	48
1958 års lag (lag 1958: 205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.....	52
Sammanfattning 1958 års lag:	54
Polislag.....	55
29 §.....	55
10 § Våldsanvändning	56
10a § Fängsel.....	57
Valda delar ur häkteslagen	57
13 § Avvisa, avlägsna, tillfälligt omhändertata.....	57
19 § ”Skyddsvisitation”	58
LOB	59
Arbetsledning, arbetsmiljö.....	61
Förordning (1988:842) om ersättning och belöning åt den som hjälper polisen.	62
Lagen (1981:1064) om säkerhetskontroll i domstol.	63
Utdrag ur RB.....	65
Sammanfattning	66
Lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting	67
Sammanfattning:.....	68
Valda delar ur Vapenlagen, vapenförordningen, lag om brandfarliga och explosiva varor.....	69
Vapenlag (1996:67)	69
Vapenförordning (1996:70).....	70
Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor	71
Några intressanta rättsfall.....	73
Källhänvisning.....	74

BILAGA

FAP 692-1

Förord

Ordningsvakter har som yrke en lång tradition. Sedan en lång tid har det således varit möjligt att använda icke-poliser till begränsade polisiära uppgifter. Fram till polisen förststatligande år 1965 fanns det i realiteten knappast någon klar avgränsning mellan den egentliga polisen och de s.k. ordningsmännen. Det var en annan tid och ett annat samhälle. I dag har det genom olika lagstiftningar blivit betydligt klarare vad som gäller för yrkesgruppen ordningsvakter.

En ordningsvakt är förordnad att medverka till att upprätthålla allmän ordning. För att kunna göra detta har en ordningsvakt genom lag försetts med en hel del befogenheter, som i vissa avseenden är att jämföra med en polismans befogenheter. Dessa befogenheter består i att de har rätt att frihetsberöva personer samt att använda våld i vissa situationer. Våldsanvändningen kan utövas med egna kropps krafter, men även med tekniska hjälpmedel såsom batong och/eller handfängsel. En ordningsvakt har även skyldigheter gentemot det allmänna, bl.a. krav på att uppträda hövligt, rapporteringsskyldighet, tystnadsplikt.

Syfte och mål

Syfte: Efter genomförd grundutbildning kunna utföra sitt uppdrag som ordningsvakt på ett effektivt, rättssäkert och ett enhetligt sätt.

Mål: Efter juridikblocket kunna redogöra för relevanta juridiska principer, regler för brukande av våld, regler runt frihetsberövande samt i övrigt ha de juridiska kunskaper så att ni på ett fullgott sätt kan tillämpa de regler som styr en ordningsvakts arbete.

Författare och revideringsansvarig: Peter Sehlin, kommissarie, jurist.

Synpunkter och förslag mottages tacksamt.

Juridik för ordningsvakter

Juridik är läran om rättsreglernas tolkning och tillämpning. Utbildningsmaterialet är inte uttömmande, utan innehåller valda delar som är relevanta för ordningsvakter.

Europakonventionen, FN:s barnkonvention och Regeringsformen

Rättegångsbalken, den s.k. envarsrätten samt de allmänna ansvarsfrihetsgrunderna (nöd, nödvärn, laga befogenhet, excess, överta annans rätt).

Brottsbalken

Ordningslagen

Lag om omhändertagande av berusade personer

Lagen om ordningsvakter

Ordningsvaktsförordningen

FAP 692-1

Polislagen

Olaga diskriminering, diskrimineringslagen

Annan relevant lagstiftning (t.ex. knivlagen, alkohollagen, (lag 1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker, offentlighets- och sekretesslag, lag om säkerhetskontroll i domstol samt lag om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommun och landsting, förordning om ersättning och belöning åt den som hjälper polisen).

Förkortningar

RF – Regeringsformen

RB – Rättegångsbalken

BrB – Brottsbalken

OL – Ordningslagen

LOB – Lag om omhändertagande av berusade personer

LOV – Lag om ordningsvakter

OF – Ordningsvaktsförordningen

FAP 692-1 - Rikspolisstyrelsen föreskrifter och allmänna råd

PL – Polislagen

1958 års lag – (lag 1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

OV – Ordningsvakt

RPS – Rikspolisstyrelsen

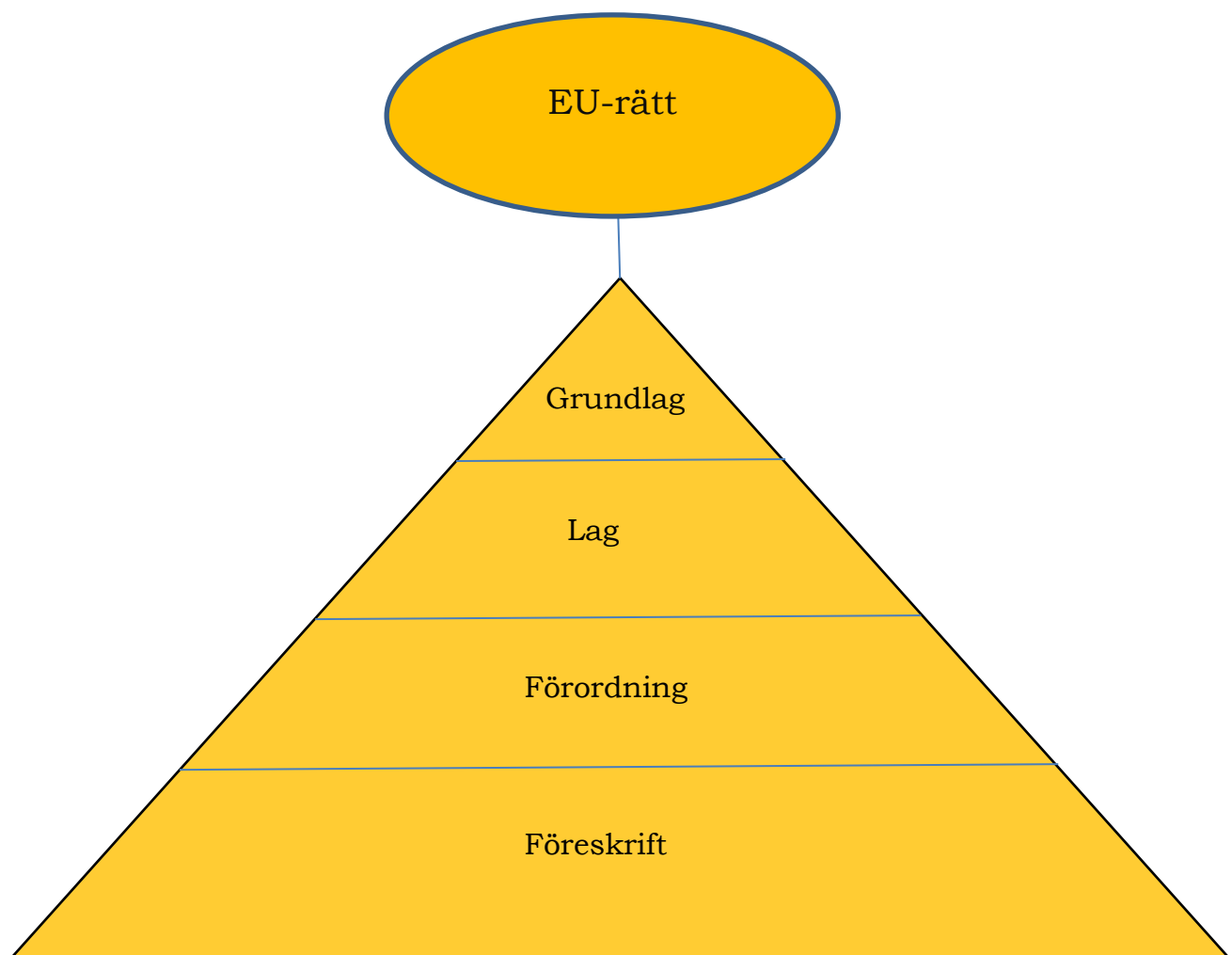
RH - Hovrättsdom

RÅ – Dom från Regeringsrätten

NJA – Nytt Juridiskt Arkiv (referat från HD)

Lagar, förordningar, föreskrifter

- Riksdagen stiftar lagar.
- Regeringen utfärdar förordningar.
- Myndigheter utfärdar föreskrifter

Grundlagarna

Regeringsformen

Tryckfrihetsförordningen

Yttrandefrihetsgrundlagen

Successionsordningen

(EU:s grundlagar)

Nationella friheter

- Yttrandefrihet
- Informationsfrihet
- Mötesfrihet
- Demonstrationsfrihet
- Föreningsfrihet
- Religionsfrihet

Ingrepp får göras endast om det finns stöd i lag
T.ex. PL, RB.

Finns det inte något lagstöd får inte heller ingrepp göras!

Frågeställning

Om man nu som medborgare är skyddade mot kränkningar av dessa friheter, hur kommer det sig då att t.ex. polis, ordningsvakt i vissa fall ändå har rätt att inskränka någons frihet?

Europakonventionen. FN:s konvention om barnets rättigheter

Regeringsformen harmoniserar med Europakonventionens fri- och rättigheter.

Sverige har även antagit FN:s konvention om barnets rättigheter. Barnkonventionen innebär i korthet att barns rättigheter ska respekteras utan åtskillnad av något slag oavsett barnets eller dess föräldrar eller vårdnadshavarens:

Ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt.

Barnet ska skyddas mot diskriminering/bestrafning på grund av föräldrars, vårdnadshavarens eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro (Art. 2).

Vid alla åtgärder som rör barn (vidtagna av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ) ska barnets bästa komma i främsta rummet (Art. 2).

Staten ska till det yttersta säkerställa barnets utveckling och utveckling (Art 6).

Barnet ska, i förhållande till ålder och mognad, ha rätt att fritt få uttrycka sina egna åsikter (Art. 12).

Barnet ska ha rätt till yttrandefrihet (Art. 13).

Några juridiska principer

Legalitetsprincipen - Ett ingripande ska ske inom lagens ram.

Behovsprincipen - Ett ingripande får endast ske om det är nödvändigt för att undanröja eller avvärja det aktuella som sker.

Proportionalitetsprincipen - Ingripandet ska inte stå i missförhållande till syftet med ingripandet.

Ändamålsprincipen - Endast använda tvångsmedel för det syfte som anges i lag.

Allmänna rättsprinciper kan definieras som rättsgrundsatser med funktionen att kodifiera grundläggande värderingar. De kan också vara av en karaktär som gör dem användbara som utfyllnad och tolkning av rätten. Ett exempel är behovs- och proportionalitetsprincipen, som bl.a. står att läsa i LOV 8 §: *”För att verkställa en åtgärd får en ordningsvakt inte använda strängare medel än förhållandena kräver. Han bör i första hand söka vinna rättelse genom upplysningar och uppmaningar.*

När en ordningsvakt ingriper skall han se till att åtgärden inte väcker onödig uppmärksamhet eller orsakar större olägenhet än som är oundviklig med hänsyn till dess syfte”.

Förundersökning, förhör, vittnesplikt

Kort om ovan:

Förundersökning

En förundersökning syftar till att utreda vem som skäligen kan misstänkas för brottet och om tillräckliga skäl föreligger för åtal mot honom (RB 23 kap. 2 §). En förundersökning ska inledas så snart det på grund av angivelse eller av annat skäl finns anledning att anta att ett brott som hör under allmänt åtal förövats (RB 23 kap.1 §). Det finns dock undantag från detta, t.ex. om brottet uppenbart inte går att utreda.

Förhör

Polisen har rätt att hålla förhör, både innan förundersökning inletts (RB 23 kap. 3 §) samt under pågående förundersökning (RB 23 kap. 6 §). Alla är även skyldiga att medfölja till förhör om en polisman beslutar detta (RB 23 kap. 8 §). Undantag är om man har giltiga orsaker till att inte kunna följa med.

Man kan även riskera att hämtas till förhör (RB 23 kap. 7 §).

Som ordningsvakt har man en skyldighet att låta sig förhöras angående en händelse som skett då ordningsvakten tjänstgjort.

Vittnesplikt RB 36 kap.

Ang. vittnesplikt har var och en plikt att vittna i domstol. Detta gäller alltså även utländska medborgare som vistas i landet. Först måste man dock delges kallelsen till rätten. Norden har ett samarbete ang. delgivning. Av detta följer att man inte kan tvinga hit t.ex. en tysk medborgare. Man vittnar under ed, vilket innebär straffansvar om man inte talar sanning, se brottet mened. Är man närstående behöver man inte vittna och om man ändå gör det vittnar man i brottmål inte under ed. Även en under 15 år behöver inte vittna. Med närstående avses enl. RB 36 kap. 3 § *”Den som med part är eller varit gift eller är i rätt upp- eller nedstigande släktskap eller svågerlag eller är syskon eller är i det svågerlag, att den ene är eller varit gift med den andres syskon, eller som på liknande sätt är parten närstående, vare ej skyldig att avlägga vittnesmål. Står någon till parts ställföreträdare i sådant förhållande, som nu sagts, äge han ej på grund därav undandraga sig att vittna”*

För några yrkesgrupper gäller undantag från vittnesplikten, t.ex. präster (bikt, enskild själavård) och advokater och deras biträden (om något som anförtratts dem i deras yrkesutövning eller som de i samband därmed erfarit (frågeförbudet), se RB 36 kap. 5 §.

Straffrätt

Vad är brott?

- Gärning belagd med straff.
- Straff är böter eller fängelse.
- Straff förekommer både i BrB och inom specialstraffrätten.
- Avtalsbrott är inte ett brott ur en straffrättslig synpunkt. Ett avtalsbrott hör till den civilrättsliga delen.
- Varje paragraf består av olika rekvisit, d.v.s. delar som måste vara uppfyllda för att gärningen ska utgöra ett brott.
- Ett brott består av en objektiv sida samt en subjektiv sida.
- Båda måste vara uppfyllda för att någon ska kunna dömas för brottet.
- Är man under 15 år kan man inte dömas till påföljd. I stället hamnar ansvaret på sociala myndigheter.

Objektiva sidan

består av handling, gärningsmoment, effekt.

- **Handling:** En kroppsrörelse, t.ex. en rörelse med hand eller arm, en spark, eller ett tagande eller ett yttrande
- **Gärningsmoment:** De omständigheter av olika slag som enligt brottsbeskrivningen ska föreligga, t.ex. tid, plats, kön, person, objektets egenskaper.
- **Effekt:** Handlingen framkallar ett visst resultat, t.ex. skada på person eller egendom.

Exempel: Brottet misshandel (BrB 3 kap. 5 §) ”Den som tillfogar en annan person kroppsskada, sjukdom eller smärta eller försätter honom eller henne i vanmakt eller något sådant annat tillstånd, döms för misshandel till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter eller fängelse i högst sex månader”

Förtydligande: ...tillfogar (*handling*) en annan person (*gärningsmoment*) kroppsskada... (*effekt*)

Subjektiva sidan

- **Uppsåt:** Man gör något med vilja och det är planerat
- **Oaktsamhet:** Man gör något men det var inte planerat.

För de flesta brott krävs uppsåt, om inte annat anges i lagtexten

Exempel: jämför brottet mord med brottet framkallande av fara för annan.

Mord (BrB 3 kap. 1 §) *”Den som berövar annan livet, dömes för mord till fängelse i tio år eller på livstid”*

Framkallande av fara för annan (BrB 3 kap. 9 §) *”Utsätter någon av grov oaktsamhet annan för livsfara eller svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom, dömes för framkallande av fara för annan till böter eller fängelse i högst två år”*

Fullbordat brott, försök, förberedelse, stämpling. Samt gärningsman, medhjälpare, anstiftare

Vilka brott som är straffbara på försök, förberedelse samt stämplingsstadiet framgår i slutparagraferna i varje kapitel i BrB. T.ex. är stämpling till mord straffbart (3 kap. 11 § *För försök eller förberedelse till mord, dråp, barnadråp eller sådan misshandel som ej är ringa, så ock för stämpling till mord, dråp eller grov misshandel eller underlåtenhet att avslöja sådant brott dömes till ansvar enligt vad i 23 kap. stadgas*), men inte stämpling till skadegörelse (12 kap. 5 § *För försök eller förberedelse till grov skadegörelse och försök till skadegörelse samt för underlåtenhet att avslöja grov skadegörelse, döms till ansvar enligt vad som föreskrivs i 23 kap.*).

När det gäller brott på försöks-, förberedelse-, stämplingsstadiet utgör det ej brott om gärningsmannen frivilligt tillbakaträder (BrB 23 kap. 3 §).

Med stämpling förstås, att någon i samråd med annan beslutar gärningen eller att någon söker anstifta annan eller åtar eller erbjuder sig att utföra den.

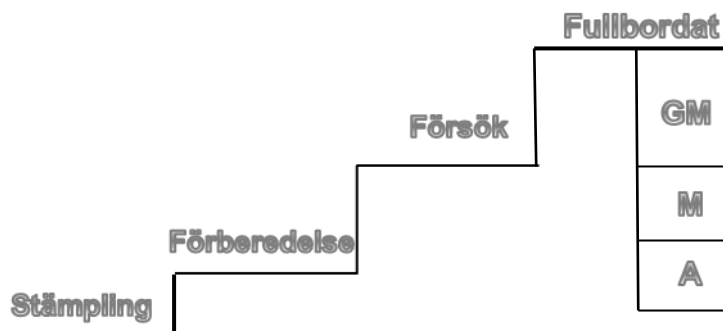
Huvudgärningsman, medhjälpare samt anstiftare kan finnas på i princip de flesta brotten i BrB, men även inom specialstraffrätten t.ex. medhjälp till rattfylleri.

Gärningsman är den/de som självständigt uppfyller samtliga rekvisit i en paragraf.

Medhjälpare är den som genom råd eller dåd har hjälpt till vid brottets utförande.

Anstiftare är den som genom psykisk påverkan förmått någon att begå brott.

Schematisk skiss (stämpling, förberedelse, försök, fullbordat)

GM=gärningsman

M= medhjälpare

A= anstiftare

Ställ er frågan: Vad är det mesta som hänt?
Placera sen alla på samma trappsteg. Tänk er att stegen med GM, M, A kan skjutas till aktuellt trappsteg. Frågeställning: Kan man dömas för anstiftan alternativt för medhjälp till försök till mord?

Exempel på brott som kan förekomma i ordningsvaktmiljöer

- **Bedrägeri** (BrB 9 kap. 1 §). T.ex. någon använder annans kontokort, bluffakturor, får betalt för vara på Blocket men skickar inte varan.
- **Bedrägligt beteende** (BrB 9 kap. 2 § 2 st.). T.ex. åker taxi utan att betala, äter på restaurang utan att betala, smiter från hotellräkning.
- **Brott mot tystnadsplikt** (BrB 20 kap. 3 §). Röja uppgift eller olovligen utnyttja uppgift man är pliktig att hemlighålla enligt lag, författning, förordnade, förbehåll. Jfr LOV 11 §.
- **Brukande av falsk urkund** (BrB 14 kap. 10 §). T.ex. du använder en falsk id-handling för att komma in på krogen (jfr urkundsförfalskning).
- **Egenmäktigt förfarande** (BrB 8 kap. 8 §). T.ex. parkerar på annans p-plats, byter olovligen lås.
- **Framkallande av fara för annan** (BrB 3 kap. 9 §). T.ex. med uppsåt skjuter fyrverkerier in i en krogkö.
- **Främjande av flykt** (BrB 17 kap. 12 §). T.ex. hjälper någon som är frihetsberövad att komma loss.
- **Förargelseväckande beteende** (BrB 16 kap. 16 §). Uppsåtligen för oljud på allmän plats eller väcker förargelse hos allmänheten (t.ex. urinerar utanför en krogkö). Obs! bötesbrott.
- **Föregivande av allmän ställning** (BrB 17 kap. 15 §). T.ex. obehörigen utövar myndighet genom att utge sig för att vara polis/ordningsvakt. Eller att utge sig för att vara advokat eller läkare.
- **Förgripelse mot tjänsteman** (BrB 17 kap. 2 §). I andra fall än vad som sägs i våld m tjänsteman. T.ex. gör punktering på en ordningsvaks bil, som står parkerad vid hemmet, för att hämnas en tjänsteåtgärd.
- **Förolämpning** (BrB 5 kap. 3 §) Smäda någon genom kränkande tillmäle eller beskyllning. Skillnaden mellan förtal och förolämpning: Förtal är *om* någon, förolämpning är *till* någon. Obs! båda är bötesbrott.
- **Förtal** (BrB 5 kap. 1 §). Utpekar någon som brottslig eller klandervärd.
- **Häleri** (BrB 9 kap. 6 §). Handel med stöldgoods.
- **Laserpekare**. Brott mot strålskyddslagen (oftast s.k. grön laser). Innehav av pekare kräver numera tillstånd. Fängelse i straffskalan.
- **Missbruk av urkund** (BrB 15 kap. 12 §). T.ex. använder annans id-handling för att komma in på krogen (id-handlingen är här äkta till skillnad mot *brukande av falsk urkund*, där urkunden är falsk).
- **Misshandel** (BrB 3 kap. 5 §) Med uppsåt orsakar någon kroppsskada, sjukdom, smärta eller försätter någon i vanmakt.
- **Mord** (BrB 3 kap. 1 §). Med uppsåt berövar annan livet.

- **Ofredande** (BrB 4 kap. 7 §). Med uppsåt handgripligen antastar eller annat hänsynslöst beteende. T.ex. knuffar någon och ingen smärta uppstår, spelar hög musik nattetid.
- **Ohörsamhet mot ordningsmakt** (BrB 16 kap. 3 §). Deltagare i en folksamling som inte lyder, av polis eller ordningsvakt, meddelad ordningshållande befallning, t.ex. i en krogkö.
- **Olaga diskriminering** (BrB 16 kap. 9 §). En näringsidkare, eller någon som handlar i hans vägnar, i sin verksamhet diskriminerar någon på grund av ras, hudfärg, nationella etniska trosbekännelse, sexuell läggning. Gäller även anordnare eller medhjälpare till anordnaren av en offentlig tillställning eller en allmän sammankomst.
- **Olaga frihetsberövande** (BrB 4 kap. 2 §). Uppsåtligt för bort eller spärrar in någon.
- **Olaga hot** (BrB 4 kap. 5 §). Med uppsåt lyfter vapen eller eljest hotar med *brottslig* gärning. Ägnat att framkalla allvarlig fruktan.
- **Olaga intrång** (BrB 4 kap. 6 § 2 st.). Med uppsåt olovligen intränger eller kvarstannar i kontor, fabrik, annan byggnad eller fartyg, på upplagsplats. Ej olaga intrång när någon tränger sig in på krogen, men väl när de tränger sig in i dess kontor, omklädningsrum m.m. Obs! bötesbrott.
- **Rattfylleri** (TBL 4§, lag om straff för vissa trafikbrott). Fört ett motordrivet fordon eller spårvagn under påverkan av alkohol eller narkotika. Ang. förare av tunnelbanetåg finns liknande regler i 30 § lag (1990: 1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg. För pendeltåg och fjärrtåg finns liknande bestämmelser i Järnvägslagen 10 kap. 2 §.
- **Rån** (BrB 8 kap. 5§). Tre typer: stöldfallet, motvärnsfallet, utpressningsfallet. Som en stöld fast med våld eller hot om våld.
- **Skadegörelse** (BrB 12 kap. 1 §). Uppsåtligt förstör, skadar annans egendom. Det ska finnas ett värde på det skadade.
- **Snatteri** (BrB 8 kap. 2 §). Som stöld fast värdet på det tillgripna understiger 1000 kr. Kan ändå bedömas som stöld, t.ex. om man preparerat jackor, väskor.
- **Stöld** (BrB 8 kap. 1 §). Med uppsåt olovligen tager annans egendom
- **Tillgrepp av fortskaffningsmedel** (BrB 8 kap. 7 §). Gäller motordrivet fordon.
- **Tjänstefel** (BrB 20 kap. 1 §). Åsidosätter vad som gäller för uppgiften vid *myndighetsutövning*. Ringa fall ej straffbart.
- **Upplopp/våldsamt upplopp** (BrB 16 kap. 1, 2 §§). Folksamlingar (lägst 10 st. enl. doktrinen, men torde även kunna vara 8-10 st.) i bråk med t.ex. polis.

- **Våld eller hot mot tjänsteman** (BrB 17 kap. 1 §). Uppsåtligt våld eller hot mot någon som utövar myndighetsutövning (gärningsman döms hårdare vid detta brott än vid misshandel/olaga hot). Ej krav på effekt.
- **Våldsamt motstånd** (BrB 17 kap. 4 §). Gör *aktivt* motstånd vid ett frihetsberövande eller *aktivt* försöker hindra myndighetsutövning. Obs passivt motstånd ej straffbart.
- **Övergrepp i rättssak** (BrB 17 kap. 10 §). Med våld eller hot om våld angriper någon för att denne t.ex. gjort en anmälan eller vittnat.

Narkotikastrafflagen

Valda delar

”1 § Den som olovligen

1. överlåter narkotika,

2. framställer narkotika som är avsedd för missbruk,

3. förvärvar narkotika i överlåtelsesyfte,

4. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattning med narkotika som inte är avsedd för eget bruk,

5. bjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befordrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företar någon annan sådan åtgärd, om förfarandet är ägnat att främja narkotikahandel, eller

6. innehar, brukar eller tar annan befattning med narkotika

döms, om gärningen sker uppsåtligen, för narkotikabrott till fängelse i högst tre år.

Bestämmelser om straff för olovlig införsel och utförsel av narkotika och olovlig befattning i vissa fall med narkotika finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling. Lag (2000:1228)

2 § Är brott som avses i 1 § första stycket med hänsyn till arten och mängden narkotika samt övriga omständigheter att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Lag (2000:1228).

3 § Är brott som avses i 1 § första stycket att anse som grovt, skall för grovt narkotikabrott dömas till fängelse, lägst två år och högst tio år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det har utgjort ett led i en verksamhet som har bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, avsett särskilt stor mängd narkotika eller eljest varit av särskilt

farlig eller hänsynslös art. Bedömningen skall grundas på en sammanvägning av omständigheterna i det särskilda fallet. Lag (2000:1228).”

Offentlighets- och sekretesslag

Valda delar. **Obs! av särskilt intresse för ordningsvakter är 30 kap. 21 §, se s 22**

”Förhindrande eller avbrytande av vissa brott

Avd III 10 kap. 19 § Sekretessen enligt 25 kap. 1 §, 2 § andra stycket och 3-5 §§ och 26 kap. 1, 3, 4 och 6 §§ hindrar inte att en uppgift lämnas till en polismyndighet eller någon annan myndighet som ska ingripa mot brott, om uppgiften behövs för att förhindra ett förestående eller avbryta ett pågående brott som avses i

- 1. 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,*
- 2. 13 kap. 2 eller 3 § luftfartslagen (2010:500),*
- 3. 30 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg,*
- 4. 20 kap. 4 eller 5 § sjölagen (1994:1009), eller*
- 5. 10 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519). Lag (2010:520).*

Förundersökningar m.m.

Avd IV 18 kap. 1 § Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till förundersökning i brottmål eller till angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i sådant mål eller i annan verksamhet för att förebygga brott, om det kan antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgiften röjs.

Avd IV 35 kap. 1 § Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men och uppgiften förekommer i

- 1. utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål,*
- 2. angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i brottmål eller i annan verksamhet för att förebygga brott,*
- 3. angelägenhet som avser registerkontroll och särskild personutredning enligt säkerhetsskyddslagen (1996:627),*
- 4. annan verksamhet som syftar till att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott och som bedrivs av en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen,*

5. Statens medieråds verksamhet att biträda Justitiekanslern, allmän åklagare eller Polismyndigheten i brottmål,

6. register som förs av Polismyndigheten enligt 4 kap. polisdatalagen (2010:361) eller som annars behandlas med stöd av de bestämmelserna eller uppgifter som behandlas av Säkerhetspolisen med stöd av 5 kap. samma lag,

7. register som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister,

8. register som förs av Skatteverket enligt lagen (1999:90) om behandling av personuppgifter vid Skatteverkets medverkan i brottsutredningar eller som annars behandlas där med stöd av samma lag,

9. särskilt ärenderegister över brottmål som förs av åklagarmyndighet, om uppgiften inte hänför sig till registrering som avses i 5 kap. 1 §,

10. register som förs av Tullverket enligt lagen (2005:787) om behandling av uppgifter i Tullverkets brottsbekämpande verksamhet eller som annars behandlas där med stöd av samma lag, eller

11. register som förs enligt lagen (2010:362) om polisens allmänna spaningsregister.

Sekretessen enligt första stycket 2 gäller hos domstol i dess rättskipande eller rättsvårdande verksamhet endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men om uppgiften röjs. Vid förhandling om användning av tvångsmedel gäller sekretess för uppgift om vem som är misstänkt endast om det kan antas att fara uppkommer för att den misstänkte eller någon närstående till honom eller henne utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs.

Första stycket gäller inte om annat följer av 2, 6 eller 7 §.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år. Lag (2014:633).

Anmälningar m.m.

2 § Sekretess gäller i verksamhet som avses i 1 § första stycket för uppgift i en anmälan eller utsaga av en enskild, i förhållande till den som anmälan eller utsagan avser, endast om det kan antas att fara uppkommer för att någon utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

Ordningsvakter och väktare

30 kap. 21 § Sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne utsätts för våld eller lider annat allvarligt men om uppgiften röjs och uppgiften förekommer i

- 1. ärende om förordnande av ordningsvakt och i förteckning som förs över tjänstetecken som tilldelats ordningsvakt, eller*
- 2. ärende om godkännande av väktare och i register som förs över väktare.*

Utöver vad som följer av första stycket gäller sekretess i ärende, förteckning eller register som avses där för uppgift om en enskilds personnummer, bostadsadress, hemtelefonnummer och för andra jämförbara uppgifter, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.”

Diskrimineringslagen

Syftet med lagen är att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett:

- **Kön** (man/kvinna).
- **Könsöverskridande identitet eller uttryck** (transsexuell, transvestit, saknar kön, tycker man saknar kön).
- **Etnisk tillhörighet** (hudfärg, nationella, etniska ursprung).
- **Religion eller annan trosuppfattning** (t.ex. kristendom, islam, buddism, ateism). Ej rasism, ej filosofi som ej har samband med religion, t.ex. scientologi).
- **Funktionshinder**
- **Sexuell läggning** (homo, bi, hetero).
- **Ålder** (uppnådd levnadsålder).

Lagen talar om

- Direkt diskriminering
- Indirekt diskriminering
- Trakasserier
- Sexuella trakasserier
- Instruktioner att diskriminera.

I lagen finns det även förbud mot repressalier, t.ex. repressalier från arbetsgivaren mot arbetstagaren för att denne gjort en anmälan eller påtalat problemet.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) utövar tillsyn och kan utfärda vite, t.ex. om man ej vidtagit åtgärder för att förbättra.

Vite är ett bestämt bötesbelopp, ej att förväxla med bötessystemet inom straffrätten.

Var och en kan dock dömas för olaga diskriminering (BrB 16 kap. 9§). Uppsåt krävs, det kan dock vara svårt att bevisa brott.

Att använda våld

Polis och ordningsvakter hör till några grupper som både har befogenhet och, i vissa fall, skyldighet att bruka våld. För att sådant våld ska få användas måste det finnas stöd för detta i lag. Som exempel kan nämnas laga befogenhetsvåld i PL. Skyldigheten att använda våld kan t.ex. bestå i att en ordningsvakt hjälper polisen med ett ingripande, eller då en ordningsvakt ska ta ifrån en person alkohol enligt 8 § LOB.

Allmänt gäller att våld får användas bara när det behövs, d.v.s. när andra medel är otillräckliga för att ordningsvakten ska kunna utföra den tjänsteuppgift det är fråga om och våldsanvändningen kan väntas leda till det avsedda resultatet. Vidare får våld överhuvudtaget inte tillgripas om den aktuella tjänsteuppgiften inte har sådan betydelse att det framstår som rimligt att den genomförs med fysiskt tvång. Vid våldsanvändning ska onödig kraftutveckling undvikas. Slag mot ömtåliga delar av kroppen får som regel anses otillåtna. Vid bedömning i efterhand måste man dock se till situationen som helhet.

Laglydnads- och lämplighetsprövning

Används mer våld än vad som behövdes kan ordningsvakten riskera att åtalas för t.ex. misshandel, tjänstefel. Är man misstänkt för brott eller åtalas och döms för brott, kan ordningsvakten stängas av under utredningens gång samt slutligen få förordnandet återkallat, se LOV 4, 9 §§ samt 5 och 8 kap. FAP 692-1. Polisman kan även vid fara i dröjsmål på plats stänga av en ordningsvakt, t.ex. om ordningsvakten är påverkad eller inte rättar sig efter en order (t.ex. inte åtgärdar brister i uniform vid en tillsyn-RPS rekommenderar att en lämplig tid för rättelse är 30-60 minuter).

För ordningsvakter finns bestämmelse om våldsanvändning i

- RB 24 kap. 7 § (s.k. envarsgröpande).
- BrB 24 kap. 1, 2, 4, 5 §§ (nödvärn, laga befogenhet, nöd, överta annans rätt).
- LOB 1, 10 §§.
- PL 29§ (som hänvisar vidare till PL 10 punkt 2 och 4, samt PL 13, 19 §§).
- OL 4 kap. 9 §.

Envarsgripande

RB 24 kap. 7 § ”Om det finns skäl att anhålla någon, får en polisman i brådskande fall gripa honom även utan anhållningsbeslut.

Om den som har begått brott, på vilket fängelse kan följa, påträffas på bar gärning eller flyende fot, får han gripas av envar. Envar får också gripa den som är efterlyst för brott. Den gripne skall skyndsamt överlämnas till närmaste polisman”.

Första stycket avser endast polisman. Av andra stycket framgår det dock att även envar får gripa. Envar är helt enkelt var och en i samhället. Av detta följer således att även en ordningsvakt omfattas av begreppet envar. För att få envarsgripa måste några punkter vara uppfyllda:

- Det ska vara ett brott med fängelse i straffskalan. De flesta brott har fängelse i straffskalan, men det finns undantag t.ex. olaga intrång, förtal, förargelseväckande beteende.
- Gärningsmannen ska påträffas på bar gärning eller flyende fot. Med bar gärning menas att man ser brottet förövas. Med flyende fot menas att man har en kontinuerlig kontakt med gärningsmannen. Man kan alltså inte envarsgripa en gärningsman t.ex. två dagar senare, om man får syn på denne på gatan. Lämpligast då är att ringa polisen.

Man har även rätt att envarsgripa den som är efterlyst för *brott*. Obs att man kan vara efterlyst av flera andra anledningar, t.ex. efterlyst för delgivning, faderskapsmål, avvikit vård. I sådana fall kan man alltså inte envarsgripa. Kontrollera därför alltid med polis innan ni griper efterlysta, just för att få reda på rätt efterlysningsanledning samt att efterlysningen fortfarande är aktuell.

Den gripne ska *skyndsamt* överlämnas till polis

Det är även möjligt att envarsgripa någon under 15 år. Det framgår i 35 § LUL, lag med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare. Rekvisiten är:

- Brotts på vilket fängelse kunnat följa
- Bar gärning
- På flykt från brottsplats

Den gripne ska *skyndsamt* överlämnas till närmaste polisman

Kom ihåg

Polis/envar griper

Åklagare anhåller

Domstol häktar

Beslag

Vad får tas i beslag? RB 27 kap 1 § 1 st: *”Föremål som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara avhänt någon genom brott eller förverkat på grund av brott får tas i beslag. Detsamma gäller föremål som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om förverkande av utbyte av brottslig verksamhet enligt 36 kap. 1 b § brottsbalken.*

Vad som sägs i detta kapitel om föremål gäller också om skriftlig handling, i den mån inte annat är föreskrivet.

Tvångsmedel enligt detta kapitel får beslutas endast om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse”.

När får man ta ett beslag? RB 27 kap. 4 § 1 st *”Den som med laga rätt griper eller anhåller en misstänkt eller verkställer häktning, husrannsakan, kroppsvisitation eller kroppsbesiktning får ta föremål som därvid påträffas i beslag.”*

Att ta ett föremål i beslag är en form av besittningsrubbnings.
Besittningsrubbnings får endast ske om det finns stöd i lag. För en ordningsvakt finns alltså stödet i RB 27 kap. 4 § 1 st då ordningsvakten antingen envars griper eller gör en kroppsvisitation. Kroppsvisitation i detta avseende rör då en ordningsvakt gör en kroppsvisitation d.v.s. en ”skyddsvisitation” jml PL 19 § 1 st. Viktigt att föremålet som tas i beslag ska ha betydelse för en ev. kommande utredning, t.ex. en kniv, narkotika, stöldgods.

Det beslagtagna föremålet ska skyndsamt överlämnas till polis.

Rätt att använda våld vid tagande av beslag

Av PL 10 § p4, genom PL 29 §, framgår att ordningsvakt, vid myndighetsutövning, får använda försvarligt våld för att genomföra en kroppsvisitation eller för att ta ett föremål i beslag. Obs! att våld endast får användas om man möts av motstånd. För envar gäller laga befogenhetsvåld enl. BrB 24 kap. 2§.

Allmänna ansvarsfrihetsgrunder

Nedan paragrafer utgör s.k. allmänna ansvarsfrihetsgrunder, d.v.s. envar har rätt att använda dem och gå fri från brott, om rekvisiten i paragrafen är uppfyllda. Huvudregeln är att våld kan bemötas med lika våld. Det får inte avse hämnd mot ett tidigare redan avslutat angrepp. Notera att psykiskt angrepp inte omfattas av nödvärnsrätt – man får aldrig slå någon som retas. Rätt till nödvärn föreligger i princip inte när två eller flera personer kommit överens om att "göra upp", om inte någon av dem övergår till angrepp som ligger klart utanför ramen för vad som i sammanhanget får anses vara förutsatt pga. samtycke eller social adekvans.

Nödvärn BrB 24 kap. 1 §: *"En gärning som någon begår i nödvärn utgör brott endast om den med hänsyn till angreppets beskaffenhet, det angripnas betydelse och omständigheterna i övrigt är uppenbart oförsvarlig.*

Rätt till nödvärn föreligger mot

- 1. ett påbörjat eller överhängande brottsligt angrepp på person eller egendom,*
  - 2. den som med våld eller hot om våld eller på annat sätt hindrar att egendom återtogs på bar gärning,*
  - 3. den som olovligen trängt in i eller försöker tränga in i rum, hus, gård eller fartyg, eller*
  - 4. den som vägrar att lämna en bostad efter tillsägelse."*
- Det ska röra sig om ett brottsligt angrepp från en gärningsman.
  - Gärningen (läs våldet) från den som försvarar sig ska vara ej uppenbart oförsvarligt. Av lagtexten framgår det att det utgör brott endast om den är uppenbart oförsvarlig.

Laga befogenhet BrB 24 kap. 2 §: *" Rymmer den som är intagen i kriminalvårdsanstalt eller som är häktad, anhållen eller annars berövad friheten eller sätter han sig med våld eller hot om våld till motvärn eller gör han på annat sätt motstånd mot någon under vars uppsikt han står, då denne skall hålla honom till ordningen, får det våld brukas som med hänsyn till omständigheterna är försvarligt för att rymningen skall hindras eller ordningen upprätthållas. Detsamma skall gälla, om någon annan än som nu har nämnts gör motstånd i ett sådant fall".*

Om rätt för polismän och viss annan personal att bruka våld finns i övrigt föreskrifter i polislagen (1984:387)”.

Ang. BrB 24 kap. 2§: De rekvisit som är relevanta för en ordningsvakt är:

- Är annars berövad friheten. Här avser det när någon är envarsgräpen eller omhändertagen jml LOB eller PL 13 §
- Om någon frihetsberövad är våldsamt eller hotar med våld till motvärn eller på annat sätt gör motstånd mot någon under vars uppsikt han står då denne ska hålla honom till ordningen. Här menas t.ex. när en ordningsvakt har frihetsberövat och står och håller i den frihetsberövade tills polisen kommer.
- Våldet som får användas ska vara försvarligt.

Lagstiftaren har i sista stycket i paragrafen hänvisat polismän samt andra yrkesgrupper (t.ex. ordningsvakt) till polislagens regler om våldsanvändning, Då någon ska frihetsberövas gäller istället PL 10 §.

Nöd BrB 24 kap. 4 §: ”*En gärning som någon, i annat fall än som nämnts tidigare i detta kapitel, begår i nöd utgör brott endast om den med hänsyn till farans beskaffenhet, den skada som åsamkas annan och omständigheterna i övrigt är oförsvarlig.*”

Nöd föreligger när fara hotar liv, hälsa, egendom eller något annat viktigt av rättsordningen skyddat intresse.”

- Till skillnad mot nödvärn (ej uppenbart oförsvarligt) räcker det här med att våldsanvändningen är ej oförsvarlig för att man ska gå fri från straffansvar.
- Exempel på nödsituationer: Du måste köra en svårt skadad person till akuten och bryter då mot trafikregler. Du slår sönder en ruta för att komma åt en telefon för att larma brandkåren. Du slår sönder en bilruta på grund av en bebis eller hund blivit inlåst mitt i högsommarvärmen.

Frågeställning: Är det nödvärn eller nöd om du tvingas skada eller döda en hund som attackerar dig? Kan en hund begå brott?

Överta annans rätt

BrB 24 kap. 5 §: ”Om någon enligt 1--4 §§ detta kapitel eller enligt 10 § polislagen (1984:387) har rätt att begå en annars straffbelagd handling, har var och en som hjälper honom samma rätt.”

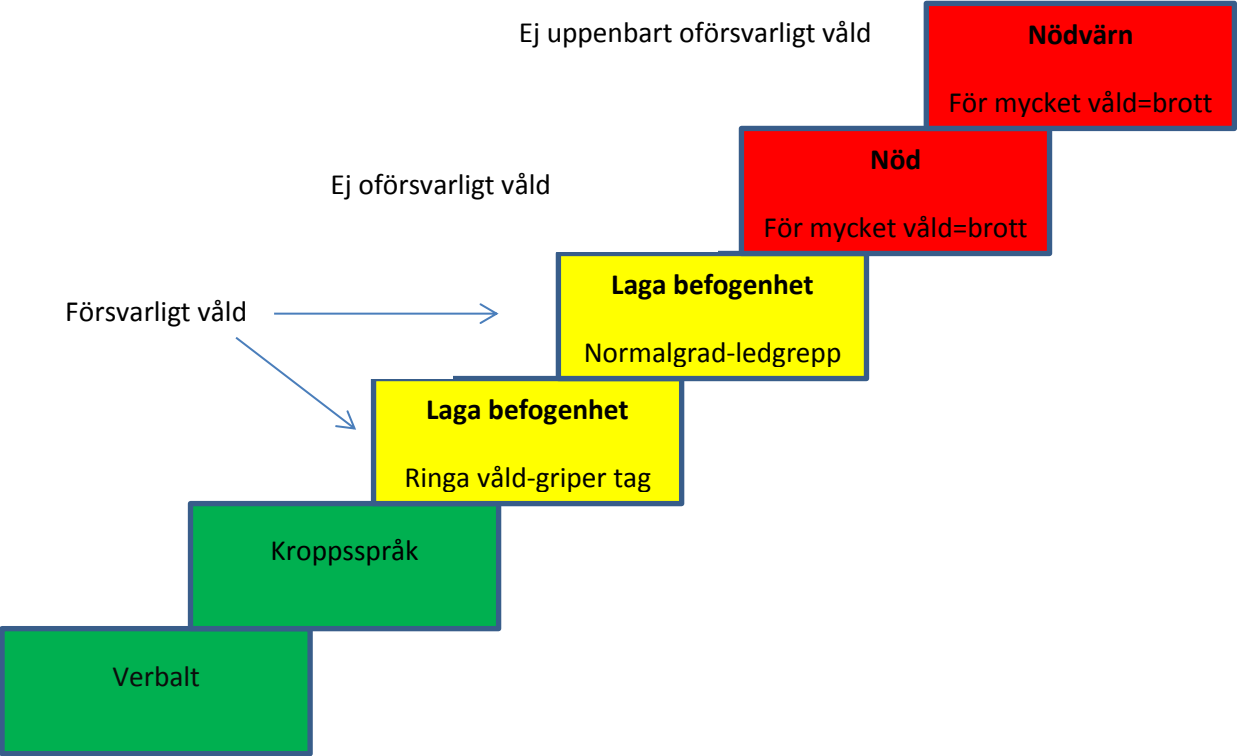
- Om någon handlar enligt nödvärn, laga befogenhet, nöd eller handlar enligt PL 10 §, får vem som helst hjälpa personen. I dessa fall har den hjälpare samma rätt som den han/hon hjälper. Om den först utsatte använder för mycket våld kan den som hjälper till straffas enligt regler om medverkan i BrB 23 kap. Undantag, se nedan 6 § (d.v.s. om inte den medverkande kan finna en ursäkt för att ha tagit i för mycket)

Excess BrB 24 kap. 6 §: ”Om någon i fall där 1--5 §§ detta kapitel eller 10 § polislagen (1984:387) är tillämplig har gjort mer än vad som är medgivet, skall han ändå vara fri från ansvar, om omständigheterna var sådana att han svårligen kunde besinna sig”.

- Här handlar det om situationer då man svårligen kunnat besinna sig (excess), man har tagit i för mycket men det går att finna en ursäkt. Om det avser egendom av betydande värden, den angripne är yrvaken och har svårt att tänka på hur handla, den angripne kan räkna med att angriparen har ett vapen, se NJA 1994 s. 48: ”Efter det att A tillsammans med annan brutit sig in i B:s bil och där tillgripit viss egendom började B förfölja A, slog omkull honom och hotade honom med en dragen dykarkniv. Under tumultet fick A en knivskada i ansiktet. Sedan B tagit ifrån A stulen egendom, tvingades A att med B gå till en telefonkiosk, varifrån polis tillkallades. B höll därvid kniven mot A:s strupe. Vid prövning av åtal mot B för vållande till kroppsskada och olaga hot uppkommer fråga om 1. nödvärnsrätt förelåg trots att B inte visste, att någon egendom tillgripits, förrän han avvisiterade A då denne låg på marken, 2. nödvärnssituationen upphörde när B tagit ifrån A stulen egendom eller först när polisen kom, 3. B:s handlande var uppenbart oförsvarligt, 4. B svårligen kunde besinna sig (nödvärnsexcess). 24 kap 1 och 5 §§ BrB.”

B dömdes för olaga hot men inte för vållande till kroppsskada. Det är alltså domstolen som avgör om det föreligger excess eller inte.

Schematisk skiss över våldsanvändning (våldstrappan)

Speciallagstiftning

Förutom straffsakterna som återfinns i BrB finns det även straffsakter i en hel del annan lagstiftning, t.ex. Knivlagen, OL, Alkoholagen, narkotikastrafflagen. Det finns även speciallagstiftning som inte innehåller straffsakter, t.ex. LOB, PL.

Knivlagen

Lag (1988:254) om förbud beträffande knivar och andra farliga föremål:

”1 § Knivar, andra stick- och skärvapen och andra föremål som är ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa får inte innehas på allmän plats, inom skolområde där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs, eller i fordon på allmän plats.

Förbudet i första stycket gäller inte, om föremålet enligt särskilda föreskrifter ingår i utrustning för viss tjänst eller visst uppdrag eller om innehavet annars med hänsyn till föremålets art, innehavarens behov och övriga omständigheter är att anse som befogat.

Stickvapen eller knivar som är konstruerade så att klingan eller bladet snabbt kan fällas eller skjutas ut ur sitt skaft (springstiletter eller springknivar) får inte innehas av personer under 21 år

2 § Knogjärn, kaststjärnor eller andra sådana föremål som är särskilt ägnade att användas som vapen vid brott mot liv eller hälsa samt springstiletter eller springknivar får inte överlåtas till personer under 21 år eller saluhållas.”

3 § I fråga om vapen och andra föremål som vapenlagen (1996:67) är tillämplig på gäller föreskrifterna där i stället för denna lag. Lag (1996:69).

4 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 1 eller 2 § skall dömas till böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall döms inte till ansvar.

Om brottet är grovt, döms till fängelse i högst ett år. Lag (2000:148).

5 § Knivar eller andra föremål som innehafts i strid mot 1 § eller som överlåtit eller saluhållits i strid mot 2 § skall förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt. Lag (1990:413).

- Exempel på andra farliga föremål kan vara träpinnar, kedja, handske med blyhagel/sand.
- Med allmän plats avses en offentlig plats som kan frekventeras av allmänheten, t.ex. gator, torg, restauranger, teatrar.

- Exempel på undantaget i andra stycket kan vara hantverkaren som är på väg hem från jobbet, jägaren som ska ut och jaga. Obs! att om hantverkaren inte är direkt på hemväg utan har satt sig på en pub i någon timma och sen går hem-då kan hantverkaren riskera att straffas enligt knivlagen.
- Åldersgräns 21 år för att inneha stiletter, springknivar. Dessa plus knogjärn m.m. får inte säljas till någon under 21 år.
- Ordningsvakt kan ta t.ex. en kniv i beslag om kniven anträffas på en frihetsberövad då en s.k. skyddsvisitation jml PL 19 § 1 st görs.
- Fängelse i straffskalan.

LOV

Allmänna bestämmelser

1 § I enlighet med vad som föreskrivs i denna lag får den som inte är anställd som polisman förordnas att som ordningsvakt medverka till att upprätthålla allmän ordning.

2 § Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid

1. allmänna sammankomster som avses i 2 kap. 1 § ordningslagen (1993:1617) och cirkusföreställningar,

2. offentliga tillställningar som avses i 2 kap. 3 § ordningslagen,

3. bad- eller campingplatser och lokaler eller platser för idrott, friluftsliv, spel, lek, förströelse eller liknande som allmänheten har tillträde till, eller

4. lokaler eller utrymmen där alkoholdrycker serveras till allmänheten med tillstånd enligt 8 kap. 2 § alkohollagen (2010:1622). Lag (2010:1624).

2 a § Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroll i domstolar enligt vad som anges i lagen (1981:1064) om säkerhetskontroll i domstol. Lag (2001:179).

2 b § Ordningsvakter får förordnas att tjänstgöra vid säkerhetskontroll enligt lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting. Lag (2010:295).

3 § Om det finns ett särskilt behov och det är av väsentlig betydelse från allmän synpunkt, får ordningsvakter förordnas även i annat fall än som avses i 2-2 b §§. Lag (2010:295).

Kvalifikationskrav

4 § Endast den får förordnas till ordningsvakt som med hänsyn till laglydnad och övriga omständigheter är lämplig för uppdraget och har fyllt 20 år. Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om ordningsvakternas utbildning.

Förordnande

5 § En ordningsvakt förordnas av Polismyndigheten. Förordnandet meddelas för viss tid, högst tre år.

I förordnandet ska det anges för vilken verksamhet och inom vilket område det gäller. Meddelas förordnandet med stöd av 3 §, ska det också innehålla uppgift om tjänstgöringsställe. Lag (2014:401).

Allmänna åligganden

6 § En ordningsvakt lyder under Polismyndigheten. Han eller hon är skyldig att lyda en order som en polisman meddelar i tjänsten, om det inte är uppenbart att ordern inte angår tjänstgöringen som ordningsvakt eller att den strider mot lag eller annan författning. Lag (2014:401).

7 § En ordningsvakt ska hålla Polismyndigheten underrättad om förhållanden som rör hans eller hennes verksamhet och är av sådan art att de bör komma till myndighetens kännedom. Lag (2014:401).

8 § För att verkställa en åtgärd får en ordningsvakt inte använda strängare medel än förhållandena kräver. Han bör i första hand söka vinna rättelse genom upplysningar och uppmaningar.

När en ordningsvakt ingriper skall han se till att åtgärden inte väcker onödig uppmärksamhet eller orsakar större olägenhet än som är oundviklig med hänsyn till dess syfte.

Återkallelse av förordnande

9 § Uppfyller en ordningsvakt inte längre de villkor som anges i 4 §, får Polismyndigheten återkalla förordnandet. Detsamma gäller när det finns något annat särskilt skäl för återkallelse.

Uppkommer fråga om att återkalla ett förordnande och kan det antas att förordnandet kommer att återkallas, får myndigheten besluta att stänga av ordningsvakten från tjänstgöring för tiden till dess frågan om återkallelse har prövats slutligt. Även i annat fall får beslut om avstängning för visst tjänstgöringstillfälle meddelas, om ordningsvakten åsidosätter sina skyldigheter som ordningsvakt.

Om myndighetens beslut inte kan avvaktas får en polisman besluta om avstängning. Ett sådant beslut ska skyndsamt anmälas till Polismyndigheten. Har avstängningen inte redan upphört, ska myndigheten omedelbart pröva om den ska bestå. Lag (2014:401).

Besvär

10 § Polismyndighetens beslut i ärenden enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Lag (2014:401).

Tystnadsplikt

11 § En ordningsvakt får inte obehörigen röja eller utnyttja vad han eller hon på grund av uppdrag enligt denna lag har fått veta om enskilds personliga förhållanden eller förhållanden av betydelse för rikets säkerhet eller för beivrandet av brott.

I det allmännas verksamhet tillämpas i stället bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Sammanfattning LOV

•1 § Poliser kan inte förordnas som OV.

•2 § Platser där OV får förordnas att tjänstgöra är:

Allmänna sammankomster (OL 2 kap. 1 §) och cirkusföreställningar

Offentliga tillställningar (OL 2 kap. 3 §)

Bad och campingplatser, lokaler för idrott, friluftsliv, spel, lek förströelse eller liknande ställen som allmänheten har tillträde till.

*Lokaler, utrymmen där alkohol serveras till allmänhet med tillstånd.
(alkohollagen 8 kap. 2 §)*

Ex. på allmänna sammankomster: konserter, demonstrationer. Angående allmänna sammankomster kan man bara villkora ordningsvakter vid konserter.

Ex. på offentliga tillställningar: dans, festivaler.

•2a § Vid säkerhetskontroll i domstol.

•2b § Vid säkerhetskontroll i offentliga sammanträden.

För att få förordnande jml 2a, b §§ ska man genomgå en särskild utbildning.

- 3 § *Vid andra ställen än som anges i 2-2b §§, t.ex. tunnelbana, köpcentrum, gågator.*
- 4 § *Grundkrav för att få bli ordningsvakt.*
- 5 § *Riksförordnande. Förordnande som gäller över flera län, t.ex. supporterbussar. RPS beslutar. Det finns ett fåtal förordnande jml 5 §.*
- 6 § *Polis är förman till OV. Denne är skyldig att lyda en tjänstgörande polismans order, om den inte strider mot lag eller uppenbart inte angår tjänstgöringen (t.ex. beordras att hämta pizza). Se FAP 692-1 allmänna råd under 7 kap. 4 §.*
- 7 § *Allmän rapporteringsplikt. En OV ska hålla polisen underrättad om förhållanden som rör hans verksamhet. Jfr den särskilda rapporteringsplikten i 4 § OF som handlar om att OV ska rapportera om denne får kännedom om brott som hör under allmänt åtal.*
- 8 § *Behovs- och proportionalitetsprincipen*
- 9 § *Återkallelse av förordnande. Kan ske om inte villkoren i 4 § är uppfyllda. Polis kan även på plats stänga av OV.*
- 11 § *Tystnadsplikt. Obs! brott mot tystnadsplikt, se BrB 20 kap. 3 §.*

Ordningsvaktsförordning

Förordnande av ordningsvakter m.m.

”1 § En ansökan om att bli förordnad till ordningsvakt ska vara skriftlig och innehålla följande uppgifter:

- 1. Sökandens namn, personnummer och hemortsadress.*
- 2. Den verksamhet som ansökan gäller.*
- 3. Det eller de tjänstgöringsområden eller tjänstgöringsställen som ansökan avser. Om ansökan gäller förordnande med stöd av 3 § lagen (1980:578) om ordningsvakter, ska uppgift om tjänstgöringsställe alltid lämnas.*
- 4. Tidpunkt för genomgången eller planerad utbildning för ordningsvakter och vem som anordnat eller anordnar utbildningen.*
- 5. Vad sökanden i övrigt vill åberopa för att visa att han eller hon uppfyller de kvalifikationskrav som anges i 4 § lagen om ordningsvakter.*

Om sökanden är anställd i eller har sökt anställning hos ett auktoriserat bevakningsföretag, ska det framgå av ansökan.

Ansökan ska ges in till Polismyndigheten. Förordning (2014:1132).

2 § Om den som förordnas till ordningsvakt är anställd i eller har sökt anställning hos ett auktoriserat bevakningsföretag, ska Polismyndigheten sända en kopia av förordnandet till den länsstyrelse som enligt 8 § lagen (1974:191) om bevakningsföretag utövar tillsyn över företaget.

Första stycket gäller också vid beslut om återkallelse av ett förordnande. Förordning (2014:1132).

3 § Om ett förordnande att vara ordningsvakt återkallas, är ordningsvakten skyldig att omedelbart överlämna beviset om förordnandet till Polismyndigheten eller till en polisman. Detsamma gäller om en ordningsvakt avstängs från tjänstgöring. I det sistnämnda fallet ska ordningsvakten återfå beviset, om avstängningen upphör utan att förordnandet återkallas. Förordning (2014:1132).

Vissa särskilda åligganden för ordningsvakter

4 § Får en ordningsvakt kännedom om ett brott som hör under allmänt åtal skall han lämna rapport om det till en polisman så snart det kan ske.

5 § Skadas någon till följd av en ordningsvaks ingripande och är skadan inte obetydlig, skall ordningsvakten, efter att ha sört för att den skadade får den vård som behövs, snarast anmäla det inträffade till en polisman.

Utbildning och utrustning

6 § Utbildningen för ordningsvakter ska utformas så att eleverna ges de kunskaper och färdigheter som krävs för tjänstgöringen. Utbildningen ska utformas med särskilt beaktande av en ordningsvaks behov av yrkesetiska principer och teoretiska och praktiska kunskaper. Grundutbildningen ska omfatta minst 60 timmar.

Polismyndigheten får meddela föreskrifter om utbildningens utformning och genomförande. För dem som gått igenom väktar- eller skyddsvaksutbildning får Polismyndigheten föreskriva en kortare utbildningstid än vad som anges i första stycket.

Utbildning av ordningsvakter får bedrivas av Polismyndigheten eller, om det finns särskilda skäl, av någon som har fått tillstånd av Polismyndigheten. Tillstånd får endast ges till den som har tillräcklig kompetens och lämplig organisation för att kunna genomföra utbildningen på ett sakkunnigt och omdömesgillt sätt. Förordning (2014:1132).

7 § Polismyndigheten får återkalla ett tillstånd att bedriva utbildning om förutsättningarna för tillståndet inte längre är uppfyllda eller om det finns andra särskilda skäl. Förordning (2014:1132).

8 § Polismyndigheten får ta ut en avgift för utbildning av ordningsvakter som genomförs av myndigheten. Myndigheten bestämmer avgiftens storlek och får disponera avgiftsintäkterna. Förordning (2014:1132).

9 § En ordningsvakt ska bära klädsel eller tjänstetecken som gör att det klart framgår att personen tjänstgör som ordningsvakt, utan att det uppstår risk för förväxling med polisman.

Polismyndigheten får meddela föreskrifter om ordningsvakternas utrustning. Förordning (2014:1132).

Verkställighetsföreskrifter

10 § Polismyndigheten får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställighet av lagen (1980:578) om ordningsvakter och denna förordning. Förordning (2014:1132).

Avgifter

11 § Avgift tas ut för prövning av ansökan enligt 1 §. För ansökningsavgiftens storlek m.m. gäller bestämmelserna i 9–14 §§ avgiftsförordningen (1992:191), varvid avgiftsklass 2 tillämpas. Förordning (1999:331).

Överklagande

12 § I 22 a § förvaltningslagen (1986:223) finns bestämmelser om överklagande hos allmän förvaltningsdomstol. Förordning (2014:1132)

Sammanfattning OF:

Förordningen handlar i huvudsak om ansökan av förordnande, återkallelse av förordnande, utrustning, avgifter.

Några viktiga paragrafer är:

- 3 §. Vid avstängning/återkallelse är ordningsvakten skyldig att omedelbart lämna in förordnandet till polismyndigheten. Görs inte detta kan anmälan om olovligt förfogande komma att upprättas.
- 4 § Särskild rapporteringsplikt. Om en ordningsvakt får kännedom om ett brott som faller under allmänt åtal ska ordningsvakten lämna rapport om det till polisman så snart det kan ske. De flesta brott faller in under allmänt åtal.
- 5 § Om någon skadas på grund av en ordningsvakts ingripande ska först vård ombesörjas för den skadade, sedan ska händelsen snarast rapporteras till polisen.

Ordningslag kapitel 1 och 2

Valda delar

1 kap. Inledande bestämmelser

1 § Denna lag innehåller särskilda föreskrifter om allmänna sammankomster och offentliga tillställningar (2 kap.) samt föreskrifter om allmän ordning och säkerhet i övrigt dels vid sammankomster och tillställningar, på offentliga platser och vid vissa anläggningar och verksamheter (3 kap.), dels i viss kollektiv persontrafik (4 kap.), dels vid vissa idrottsarrangemang (5 kap.). Lag (2009:101).

2 § Med offentlig plats enligt denna lag avses

- 1. allmänna vägar,*
- 2. gator, vägar, torg, parker och andra platser som i detaljplan redovisas som allmän plats och som har upplåtits för sitt ändamål,*
- 3. områden som i detaljplan redovisas som kvartersmark för hamnverksamhet, om de har upplåtits för detta ändamål och är tillgängliga för allmänheten, samt*
- 4. andra landområden och utrymmen inomhus som stadigvarande används för allmän trafik.*

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, en kommun får föreskriva att anläggningar för lek, idrott, camping eller friluftsliv, badplatser, järnvägsområden, begravningsplatser och andra sådana områden, om de inte omfattas av bestämmelserna i första stycket, skall jämföras med offentliga platser vid tillämpning av 3 kap. och av lokala föreskrifter, under förutsättning att områdena är tillgängliga för allmänheten.

Om ett område eller utrymme som avses i första stycket är tillgängligt för allmänheten endast under vissa tider, är det offentlig plats under dessa. Detsamma gäller områden som omfattas av en föreskrift enligt andra stycket.

2 kap. Allmänna sammankomster och offentliga tillställningar

Definitioner

1 § Med allmän sammankomst enligt denna lag avses

- 1. sammankomster som utgör demonstrationer eller som annars hålls för överläggning, opinionsyttring eller upplysning i allmän eller enskild angelägenhet,*

2. föreläsningar och föredrag som hålls för undervisning eller för att meddela allmän eller medborgerlig bildning,
3. sammankomster som hålls för religionsutövning,
4. teaterföreställningar, biograföreställningar, konserter och andra sammankomster för att framföra konstnärligt verk, samt
5. andra sammankomster vid vilka mötesfriheten utövas.

För att en sammankomst skall anses som allmän krävs att den anordnas för allmänheten eller att allmänheten har tillträde till den eller att sammankomsten med hänsyn till de villkor som gäller för tillträde till den bör anses jämställd med en sådan sammankomst.

Bestämmelserna i denna lag om allmänna sammankomster gäller även om det vid en sammankomst förekommer mindre inslag av underhållning eller förströelse av annat slag än framförande av konstnärligt verk.

2 § Vad som sägs i lagen om allmänna sammankomster gäller även cirkusföreställningar.

3 § Med offentlig tillställning enligt denna lag avses

1. tävlingar och uppvisningar i sport, idrott och flygning,
2. danstillställningar,
3. tivolinöjen och festtåg,
4. marknader och mässor, samt
5. andra tillställningar som inte är att anse som allmänna sammankomster eller cirkusföreställningar.

För att en tillställning ska anses som offentlig krävs att den anordnas för allmänheten eller att allmänheten har tillträde till den.

En tillställning till vilken tillträdet är begränsat genom krav på inbjudan, medlemskap i en viss förening eller annat villkor är dock att anse som en tillställning som allmänheten har tillträde till, om tillställningen uppenbarligen är en del av en rörelse vars verksamhet uteslutande eller väsentligen består i att anordna tillställningar av detta slag. Detsamma gäller om tillställningen med hänsyn till omfattningen av den krets som äger tillträde, de villkor som gäller för tillträdet eller andra liknande omständigheter är att jämställa med sådan tillställning. Lag (2010:515).

Krav på tillstånd eller anmälan

4 § Allmänna sammankomster och offentliga tillställningar får inte utan tillstånd anordnas på offentliga platser.

Tillstånd att anordna offentlig tillställning krävs även i annat fall, om det är fråga om offentliga danstillställningar, tivolinöjen, marknader eller liknande nöjestillställningar eller tävlingar eller uppvisningar i motorsport eller flygning. Om det kan ske utan fara för ordning och säkerhet eller för trafiken, får emellertid anordnaren befrias från skyldigheten att söka tillstånd enligt detta stycke för tillställning av visst slag. Ett beslut om befrielse får förenas med villkor.

En allmän sammankomst som avses i 1 § första stycket 4 eller en cirkusföreställning får hållas utan tillstånd, om den med hänsyn till det väntade deltagarantalet, den utvalda platsen och tiden för sammankomsten samt de anordningar som avses förekomma kan antas äga rum utan fara för ordning och säkerhet eller för trafiken. Lag (2010:515).

5 § Den som avser att inom ett område som redovisas i detaljplan anordna en sådan allmän sammankomst utomhus eller offentlig tillställning som det inte krävs tillstånd för enligt 4 § skall anmäla detta.

Anmälningsskyldighet gäller också för en allmän sammankomst som anordnas inomhus inom ett område som redovisas i detaljplan och för en offentlig tillställning som anordnas utomhus utom detaljplanelagt område, om det på grund av det förväntade antalet deltagare vid sammankomsten eller tillställningen finns risk för att ordningen störs eller säkerheten äventyras vid den eller, som en direkt följd av den, i dess omedelbara omgivning eller för att trafiken störs.

En allmän sammankomst som avses i 1 § första stycket 4 behöver inte anmälas, om den med hänsyn till det förväntade antalet deltagare, den utvalda platsen och tiden för sammankomsten samt de anordningar som avses förekomma kan antas äga rum utan fara för ordning och säkerhet eller för trafiken. Om det kan ske utan fara för ordning och säkerhet eller för trafiken, får anordnaren befrias från anmälningsskyldigheten i fråga om allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar av visst slag. Ett beslut om befrielse får förenas med villkor.

7a§ Den som enligt 4 eller 5 § är skyldig att söka tillstånd eller anmäla en allmän sammankomst som avses i 1 § första stycket 1 får i samband med att en sådan ansökan eller anmälan görs begära att deltagare i sammankomsten ska få tillstånd att helt eller delvis täcka ansiktet. En begäran ska vara skriftlig och ha kommit in till Polismyndigheten inom den tid som anges i 6 §. Lag (2014:590).

Ordningsföreskrifter

”16 § Den som anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning skall svara för att det råder god ordning vid sammankomsten eller tillställningen.

Polismyndigheten får meddela de villkor som behövs för att upprätt- hålla ordning och säkerhet vid sammankomsten eller tillställningen. Villkoren får innefatta skyldighet för anordnaren att anlita personal. Skyldighet för anordnaren att anlita ordningsvakter enligt lagen (1980:578) om ordningsvakter får åläggas endast i fråga om konserter och offentliga tillställningar. Villkoren får inte medföra att anordnaren belastas med onödiga kostnader eller att möjligheten att hålla sammankomsten eller tillställningen onödigtvis försvåras på något annat sätt.

17 § Den som inte följer de ordningsregler för en allmän sammankomst eller offentlig tillställning som ska gälla enligt villkor som Polismyndigheten har meddelat med stöd av 16 § andra stycket är skyldig att på tillsägelse lämna sammankomsten eller tillställningen. Lag (2014:590)..

18 § Vid en offentlig tillställning får spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker drickas bara om det sker vid tillåten servering av sådana drycker. Spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker som inte får drickas vid tillställningen får inte heller förvaras i lokalen eller på platsen.

Polismyndigheten får för särskilda fall medge undantag från första stycket.

Den som bryter mot förbudet i första stycket är skyldig att på tillsägelse lämna tillställningen. Lag (2010:1625).

21 § De personer som Polismyndigheten har utsett att närvara ska ha fritt tillträde till allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Lag (2014:590)..

Straffbestämmelser

29 § Till böter eller fängelse i högst sex månader döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. i egenskap av anordnare bryter mot kravet på tillstånd eller anmälan i 4 eller 5 § eller mot ett villkor eller ett förbud som har meddelats enligt 4 § andra stycket, 5 § fjärde stycket, 15 §, 16 § andra stycket eller 25 §,

2. lämnar oriktig uppgift om något förhållande som han eller hon enligt tillämpliga föreskrifter är skyldig att upplysa om i en ansökan eller en anmälan eller om sådana omständigheter som Polismyndigheten kan begära uppgift om med stöd av 9 § första stycket,

3. anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning i ett tält som saknar föreskrivet godkännande eller bryter mot ett användningsförbud eller mot ett villkor som har meddelats för användandet,

4. anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning och då tillåter användning av en tivolianordning som saknar föreskrivet godkännande eller bryter mot ett användningsförbud eller mot ett villkor som har meddelats för användandet,

5. anordnar en offentlig tillställning i strid med 14 §,

6. anordnar en allmän sammankomst eller offentlig tillställning utan tillstånd enligt 19 eller 20 § i fall då sådant tillstånd behövs, eller

7. anordnar eller fortsätter en allmän sammankomst eller offentlig tillställning trots att sammankomsten eller tillställningen har inställts eller upplösts enligt 22 eller 23 §.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot förbudet i 18 § första stycket mot förtäring eller förvaring av alkoholdrycker döms till penningböter, om inte gärningen är belagd med straff i någon annan författning.

Har flera medverkat till en gärning som avses i första stycket ska 23 kap. 4 och 5 §§ brottsbalken tillämpas. Lag (2014:590)..

32 § I fråga om beslag och förverkande av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker hos den som förtär eller förvarar sådana drycker i strid med 18 § eller med villkor enligt 16 § andra stycket första meningen finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

En polisman får vid tillträdet till en offentlig tillställning liksom i lokalen eller på platsen för tillställningen företa kroppsvisitation för att söka efter spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker, om Polismyndigheten inte har meddelat sådant undantag som sägs i 18 § andra stycket. Kroppsvisitation får vidtas endast om det finns anledning att anta att den som ska visiteras medför sådana drycker till tillställningen. Detsamma gäller i fråga om en allmän sammankomst, om Polismyndigheten enligt 16 § andra stycket första meningen har meddelat villkor som innebär förbud mot förtäring och förvaring av sådana drycker som sägs i 18 §. Lag (2010:1625).

Sammanfattning OL kapitel 1 och 2:

- 1 kap. 2 § definierar vad som är offentlig plats. Begreppet allmän plats har numera ersatts med begreppet offentlig plats, undantaget i t.ex. BrB där begreppet allmän plats fortfarande används.
- 2 kap. 1-3 §§ definierar vad som menas med allmän sammankomst och offentlig tillställning. Ex. på allmänna sammankomster är konserter demonstrationer, teatrar. Ex. på offentliga tillställningar är danser, festtåg, tivoli, tävlingar i sport.
- 2 kap. 4-5 §§. Ovan tillställningar är i princip alltid tillstånds- eller anmälningspliktiga.
- 2 kap. 16-21 §§ innehåller ordningsföreskrifter.
  - 16 §. Arrangören ansvarar för att det råder god ordning.
  - Polismyndigheten kan villkora om t.ex. hur många ordningsvakter som ska finnas på plats, eller att det ska finnas staket.
- 2 kap. 17 §. Den som inte följer meddelade ordningsregler är skyldig att på tillsägelse lämna sammankomsten eller tillställningen. Detta innebär att personal (t.ex. ordningsvakt eller servitris) kan avvisa en gäst med stöd av OL. Obs! att här ges inte rätt till någon våldsanvändning.
- 2 kap. 18 §. Vid offentlig tillställning får bara den alkohol som omfattas av serveringstillståndet drickas (sprit, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker). Det finns även ett förvaringsförbud mot egen alkohol. Ang. ordningsvaktens rätt att ta alkohol i beslag- se 1958 års lag.

Polismyndigheten får medge undantag mot 18§. Även den som bryter mot 18 § får avvisas av personal. Obs! att avvisning enl. OL inte ger rätt till att använda fysiskt våld.
- 2 kap. 21 §. Tjänstgörande polis har fritt tillträde. Polismyndigheten kan även utse andra, t.ex. "föräldrar på stan", att äga fritt tillträde.
- Polismyndigheten kan inställa och upplösa samt förbjuda allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.
- 2 kap. 32 §. Beslag-hänvisning till 1958 års lag om förverkande av alkoholhaltiga drycker.

Ordningslag 4 kapitlet

”1 §. Bestämmelserna i detta kapitel gäller trafik med tunnelbana och spårväg, taxitrafik, samt sådan yrkesmässig trafik för persontransporter som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1071/2009 av den 21 oktober 2009 om gemensamma regler beträffande de villkor som ska uppfyllas av personer som bedriver yrkesmässig trafik och om upphävande av rådets direktiv 96/26/EG. Lag (2012:214).

2 § Med trafiktjänsteman förstås förare samt den som annars, på grund av anställning eller uppdrag hos ett trafikföretag som driver sådan trafik som avses i 1 §, har uppgifter som avser ordningen och säkerheten i trafiken. Bestämmelserna i detta kapitel om trafiktjänstemän gäller endast den som genom att bära uniform eller märke eller på något annat sätt tydligt visar att han är trafiktjänsteman.

Hur ordning och säkerhet upprätthålls

3 § En trafiktjänsteman får ge trafikanter och andra anvisningar eller tillsägelser som behövs för att ordningen eller säkerheten i trafiken skall upprätthållas.

4 § Alkoholdrycker får inte förtäras inom ett trafikföretags område eller på dess färdmedel. Detta gäller inte i fråga om förtäring av drycker vid tillåten servering och inte heller om trafikföretaget för särskilt fall har medgett förtäringen

Med alkoholdrycker förstås sådana drycker som avses i 1 kap. 5 § alkohollagen (2010:1622). (författarens kommentar: högre än 2.25%)

5 § Utan spårinnehavarens eller trafikföretagets tillstånd får inte någon

- 1. beträda spårområde för tunnelbana eller sådan del av spårvägs spårområde för vilken det genom stängsel eller skyltar eller på annat liknande sätt klart framgår att allmänheten inte har tillträde,*
- 2. beträda spårfordons utsida,*
- 3. vidröra manöver- och signalanordningar eller liknande anordningar eller på annat sätt hindra trafikens behöriga gång. Lag (2005:68).*

6 § Det är förbjudet att

- 1. utan tillstånd av trafikföretaget inom dess område eller på dess färdmedel medföra egendom som är av farlig beskaffenhet eller som kan orsaka avsevärd olägenhet,*

2. röka inom ett trafikföretags område som är beläget inomhus eller under jord och på andra färdmedel än som ingår i taxitrafik,

3. förorena eller skräpa ned på färdmedel eller inom trafikföretagets område, eller

4. skaffa sig tillträde till område innanför ingångsspärren till tunnelbana utan att kunna uppvisa giltigt färdbevis.

7 § Tillträde till ett trafikföretags område eller färdmedel får vägras den som

1. är berusad,

2. medför egendom som avses i 6 § 1, eller

3. annars uppträder på ett sådant sätt att det finns anledning att befara att han kommer att störa ordningen eller äventyra säkerheten i trafiken.

8 § Den som är berusad eller stör ordningen eller äventyrar säkerheten i trafiken är skyldig att på uppmaning av en trafik tjänsteman lämna trafikföretagets område eller färdmedel. Detsamma gäller den som har brutit mot någon av 4--6 §§ eller som underlåtit att följa en anvisning eller tillsägelse av en trafik tjänsteman enligt 3 §, om överträdelsen eller underlåtelserna har väsentlig betydelse för ordningen eller säkerheten i trafiken.

9 § Om den som har vägrats tillträde enligt 7 § eller som uppmanats enligt 8 § att lämna trafikföretagets område eller färdmedel inte gör som han blir tillsagd, får en polisman eller ordningsvakt avvisa eller avlägsna honom.”

10 § Den som bryter mot någon av 4--6 §§ döms till penningböter, om gärningen inte är belagd med strängare straff i brottsbalken eller någon annan författning.

11 § I fråga om beslag och förverkande av alkoholdrycker hos den som förtär sådana drycker i strid med 4 § finns bestämmelser i lagen (1958:205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m. m.”

Att tänka på:

- Enligt 4 § måste förtäring av alkoholen skett innan paragrafen blir tillämplig. Bara hålla i en flaska med alkohol räcker alltså inte.
- 9 §. Här ges ordningsvakt rätt att avvisa eller avlägsna en person. Vid ett avlägsnande blir en s.k. skyddsvisitation jml PL 19 § 1 st. möjlig att genomföra.
- 10, 11 §§. Straff och beslag
- En OV är inte att anse som en trafik tjänsteman.

Ordningslag 5 kap. Särskilda bestämmelser vid vissa idrottsarrangemang

”1 § Bestämmelserna i detta kapitel gäller vid idrottsarrangemang som anordnas för allmänheten på en idrottsanläggning. Lag (2009:101).

2 § Med idrottsanläggning förstås inhägnad plats huvudsakligen avsedd för idrottsutövning. Lag (2009:101).

3 § Pyrotekniska varor får inte utan tillstånd av Polismyndigheten innehas eller användas på en idrottsanläggning när idrottsarrangemang anordnas där.

Vid Polismyndighetens handläggning av frågor enligt första stycket tillämpas 3 kap. 14 §, 16 § första stycket, 18 § första stycket 1, 3 och 4, 19 § första stycket samt 20, 21, 24, 26 och 28 §§. Lag (2014:590).

4 § När idrottsarrangemang anordnas på en idrottsanläggning får inte någon

1. obehörigen beträda spelplanen eller annat motsvarande område som är avsett för idrottsutövningen, eller

2. kasta in föremål på spelplanen eller annat motsvarande område som är avsett för idrottsutövningen, om inte en sådan åtgärd är befogad med hänsyn till idrottsarrangemangets genomförande.

Förbuden i första stycket gäller även för plats som gränsar till de där avsedda områdena, om det genom stängsel, skyltar eller på annat sätt framgår att allmänheten inte har tillträde dit. Lag (2009:101).

5 § Den som uppsåtligen bryter mot 3 § första stycket eller 4 § döms till böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall ska inte dömas till ansvar.

Ansvar enligt första stycket ska inte dömas ut, om gärningen är belagd med samma eller strängare straff i brottsbalken eller i annan författning. Lag (2009:101).

6 § Egendom som varit föremål för brott enligt detta kapitel ska förklaras förverkad, om det inte är uppenbart oskäligt. Lag (2009:101).”

Om en obehörig springer in på spelplanen kan denne dömas enligt 5 § ovan lag. Brottet olaga intrång blir inte aktuellt i detta fall.

Alkohollag

Valda delar

Definition av alkoholdryck

”1 kap. 5 § Med alkoholdryck avses en dryck med en alkoholhalt som överstiger 2,25 volymprocent. Alkoholdrycker delas i denna lag in i spritdrycker, vin, öl och andra jästa alkoholdrycker.

Dryck som är alkoholfri eller som har en alkoholhalt om högst 2,25 volymprocent benämns lättdryck.”

Åldersgräns, berusningsgrad

”3 kap.7 § Alkoholdrycker får inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år. Beträffande folköl gäller motsvarande den som inte har fyllt 18 år.

Servering av alkoholdrycker får ske till den som har fyllt 18 år.

8 § Alkoholdrycker får inte lämnas ut till den som är märkbart påverkad av alkohol eller andra berusningsmedel.

Alkoholdrycker får inte lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon.

Den som lämnar ut alkoholdrycker ska förvissa sig om att mottagaren har uppnått den ålder som anges i 7 §.”

Serveringstillstånd

”8 kap. 1 § För servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker krävs tillstånd av den kommun där serveringsstället är beläget (serveringstillstånd).

Serveringstillstånd som avser servering i inrikes trafik på fartyg, luftfartyg eller järnvägståg (trafikservering), meddelas dock av den kommun där det företag som vill bedriva serveringen har sitt säte, eller där den person som vill bedriva serveringen har sitt hemvist. Har företaget inte säte inom landet eller personen inte hemvist inom landet, meddelas tillstånd av Stockholms kommun.

Detaljhandelsbolaget får trots bestämmelserna i första stycket anordna provning av alkoholdrycker för allmänheten enligt riktlinjer i avtalet mellan staten och bolaget. Lag (2012:205).”

”1 a § Serveringstillstånd krävs inte om serveringen

- 1. avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer,*
- 2. sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna, och*
- 3. äger rum i lokaler där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av alkohol- eller lättdrycker. Lag (2012:205).*

1 b § Serveringstillstånd krävs inte för servering till en boende och besökare till denne på sådana särskilda boenden

- 1. som avses i 5 kap. 5 § andra stycket och 7 § tredje stycket socialtjänstlagen (2001:453) och 9 § 9 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, och*
- 2. vid vilka måltidsservice tillhandahålls.*

Den som bedriver alkoholservering enligt första stycket ska utöva särskild kontroll (egenkontroll) över serveringen. För egenkontrollen ska det finnas ett för verksamheten lämpligt program. Lag (2012:205).”

Angående begreppet slutet sällskap krävs det i princip att arrangören känner var och en på festen. Att försöka kringgå tillståndskravet genom att t.ex. sälja biljetter i form av medlemskap, till vem som helst, gör inte att det räknas som slutet sällskap.

Personal, serveringstider

”18 § Tillståndshavaren eller av denne utsedd serveringsansvarig person ska ha tillsyn över serveringen och vara närvarande på serveringsstället under hela serveringstiden. Det sista gäller dock inte vid rumsservering. Den som är serveringsansvarig ska ha fyllt 20 år och vara lämplig för uppgiften med hänsyn till sina personliga egenskaper och omständigheterna i övrigt.

Tillståndshavaren ska till kommunen anmäla den eller de personer som har utsetts att ansvara för serveringen av alkoholdrycker.

Endast den som är anställd av tillståndshavaren eller som är inhyrd av ett bemanningsföretag får anlitas som köks- eller serveringspersonal eller för uppgifter som är av betydelse för ordning och nykterhet. Detta gäller dock inte ordningsvakter som förordnats enligt 2 § 4 lagen (1980:578) om ordningsvakter. Restaurangskolor med serveringstillstånd samt, efter

överenskommelse med skolan, även andra restauranger med sådant tillstånd får i utbildningssyfte anlita restaurangskolans elever.

19 § Kommunen beslutar under vilka tider alkoholdrycker får serveras. Vid bestämmande av tiden för servering ska särskilt beaktas vad som sägs i 17 §.

Om inte kommunen beslutar annat, får servering av spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker inte påbörjas tidigare än klockan 11.00 och inte pågå längre än till klockan 01.00.

Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

Bestämmelserna i första-tredje styckena gäller inte rumsservering på hotell eller minibar i hotellrum enligt 5 §.”

24 § På serveringsställe där serveringstillstånd gäller får inte någon dricka eller tillåtas dricka andra alkoholdrycker än sådana som har serverats i enlighet med tillståndet. Detta gäller dock inte på hotellrum.

Inte heller får någon dricka eller tillåtas dricka alkoholdrycker på ett serveringsställe där alkoholdrycker inte får serveras eller i en lokal som yrkesmässigt upplåts för anordnande av sammankomster i slutna sällskap vid vilka mat eller dryck tillhandahålls av innehavaren eller genom dennes försorg och där servering av alkoholdrycker inte är tillåten.

Alkoholdrycker som inte får serveras i en lokal som avses i denna paragraf får inte heller förvaras i lokalen eller tillhörande utrymmen.

Förbuden enligt denna paragraf gäller inte i fråga om folköl.

Straffbestämmelser

Valda delar

”11 kap. 9 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller lämnar ut alkoholdrycker i strid med 3 kap. 7 eller 8 § till någon som inte har uppnått föreskriven ålder eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, eller vid partihandel underlåter att på sätt som föreskrivs i 4 kap. 3 § förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja eller köpa in varan döms för olovlig dryckeshantering till böter eller fängelse i högst sex månader.

För olovlig dryckeshantering döms också den som

1. förvarar alkoholdryck i strid med 3 kap. 2 § första stycket eller 8 kap. 24 § tredje stycket,

2. tillåter alkoholförtäring i strid med 8 kap. 24 § första eller andra stycket,

3. säljer folköl i strid med förbud som meddelats enligt 9 kap. 19 §, eller

4. serverar alkoholdrycker i strid med förbud som meddelats enligt 9 kap. 20 §.

Till ansvar ska inte dömas den som i strid med 3 kap. 2 § första stycket eller 8 kap. 24 § tredje stycket förvarar alkoholdryck, om det av omständigheterna framgår att drycken var avsedd för annat än försäljning eller förtäring på platsen. Lag (2012:205).”

Att tänka på:

- 8 kap. 18 §. Den som har ansvar för tillsynen (ordning/säkerhet) ska vara närvarande på serveringsstället under hela serveringstiden. Se även 8 kap. 20§ (störningar/oordning).
- 8 kap. 19 § 3 st. Serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.
- 8 kap. 24 §. Endast drycker som serveras på stället får förtäras, d.v.s. ingen medhavd dryck. Kommer en gäst t.ex. direkt från en kryssning och har taxfree-alkohol i väskan, då kan gästen civilrättsligt komma överens med krögaren eller ombud att ställa väskan, på eget ansvar, i garderoben.
- 11 kap. 9 §. Relevanta straffbestämmelser för krogmiljö (ålder, märkbart påverkad, egen medhavd alkohol). Obs! undantaget i 9 § avseende förvaring.

1958 års lag (lag 1958: 205) om förverkande av alkoholhaltiga drycker m.m.

1 § Alkoholhaltiga drycker eller andra medel som har trafikfarlig påverkan, vilka påträffas hos den som brutit mot 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, 30 § lagen (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg, 10 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519), 13 kap. 2 eller 3 § luftfartslagen (2010:500) eller 20 kap. 4 eller 5 § sjölagen (1994:1009) ska förklaras förverkade, om det inte finns särskilda skäl mot det.

Detsamma ska gälla om sådana drycker eller medel påträffas hos den som medföljt vid tillfället, om medlen kan antas ha varit avsedda även för den som begått gärningen.

Spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker som påträffas hos den som förtär eller förvarar sådana drycker i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § ordningslagen (1993:1617) eller med lokal ordningsföreskrift ska, oavsett vem dryckerna tillhör, förklaras förverkade, om inte särskilda skäl talar mot det. Detsamma ska gälla alkoholdrycker som påträffas hos den som förtär sådana drycker i strid med 4 kap. 4 § ordningslagen eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen.

Vad som sagts i tredje stycket gäller också i fråga om sådana drycker som avses där och som påträffas hos någon som vid tillfället var i sällskap med den som bröt mot bestämmelsen, om det är sannolikt att dryckerna var avsedda även för den senare. Lag (2010:2007).

2 § Vid beslag av egendom som avses i 1 § ska vad som i allmänhet är föreskrivet om beslag i brottmål tillämpas, dock med följande avvikelser:

1. Beslagtagen egendom får bevisligen förstöras om värdet är ringa eller om det annars måste anses försvarligt att förstöra egendomen. I annat fall får egendomen säljas. Spritdrycker, vin, starköl och öl får säljas till den som har rätt att tillverka eller att bedriva partihandel med sådana varor enligt alkohollagen (2010:1622). Annan egendom får säljas på det sätt som med hänsyn till egendomen är lämpligt. Intäkter vid försäljning av beslagtagen egendom tillfaller staten.

Beslut om att förstöra eller sälja egendom får fattas av undersökningsledaren eller åklagaren. I de fall som avses i 23 kap. 22 § första stycket rättegångsbalken får ett sådant beslut fattas även av Polismyndigheten.

Om ett beslag hävs och egendomen är förstörd eller såld enligt denna paragraf, ska ersättning betalas av allmänna medel. Ersättningens storlek ska motsvara egendomens pris vid försäljning till allmänheten eller vad som

annars är skäligt. Beslut om ersättning fattas av åklagaren. Den som drabbats av beslaget får begära rättens prövning av beslutet om ersättning. Det ska göras inom en månad från det att han eller hon fick del av beslutet. Ansökan görs vid den domstol som kunnat pröva beslaget. Ersättning betalas ut av länsstyrelsen på begäran av åklagaren.

1 a. Om värdet på en beslagtagna alkoholhaltig dryck är ringa, får en polisman besluta att drycken bevisligen ska förstöras. Även i dessa fall tillämpas 1 tredje stycket.

2. Om en polisman verkställer beslag och förelägger förverkande av den beslagtagna egendomen i ett föreläggande av ordningsbot, ska anmälan om beslaget göras till Polismyndigheten.

3. I fråga om sådana drycker som avses i 1 § tredje stycket och som förtärs eller förvaras i strid med villkor enligt 2 kap. 16 § andra stycket första meningen eller med 2 kap. 18 § eller med 4 kap. 4 § ordningslagen (1993:1617) eller med 9 kap. 2 § järnvägslagen (2004:519) har den som tjänstgör som ordningsvakt vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning eller inom ett trafikföretags område eller dess färdmedel eller som befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg samma rätt att ta egendomen i beslag som enligt rättegångsbalken tillkommer en polisman.

En ordningsvakt eller en befattningshavare i säkerhets- eller ordningstjänst vid järnväg som har verkställt beslag ska skyndsamt anmäla detta till Polismyndigheten och överlämna den beslagtagna egendomen. Lag (2014:616).

3 § Egendom som förklarats förverkad enligt denna lag skall bevisligen förstöras eller säljas enligt 2 §, om detta inte har skett tidigare.

Intäkter vid försäljning av förverkad egendom tillfaller staten. Lag (2005:286).

Sammanfattning 1958 års lag:

Med stöd av 2 § 1 st punkt 3 får en ordningsvakt i tjänst ta spritdrycker, vin starköl (öl över 3.5%) eller andra jästa alkoholdrycker (t.ex. cider, mjöd, ”häxblandningar”) i beslag vid:

- Allmän sammankomst eller offentlig tillställning enl. OL 2 kap. 16 § 2 st, samt 18 §.
- Vid allmän sammankomst och offentlig tillställning gäller att dryckerna förtärs eller förvaras i strid med villkor.
- Ang. trafikföretagsområde eller dess färdmedel gäller att drycken ska förtäras (och i detta fall gäller det alkoholdryck över 2.25%- se OL 4 kap. 4 §).

Gemensamt för ovan är att om det är ett sällskap och ovan drycker påträffas hos någon annan i sällskapet, får även dessa drycker tas i beslag om det är sannolikt att dryckerna var avsedda även för den som vid tillfället förtärde. Obs tänk taktiskt här-det kanske inte är så taktiskt att ta flera plattor öl från ett större sällskap, om man bara är två ordningsvakter som är på plats.

Verkställt beslag ska skyndsamt anmälas till polis.

Ordningsvakt får INTE förverka (hålla ut) dryckerna med mindre än att en polisman gett order om det.

Kan man envarsgripa om någon dricker alkohol enligt ovan?

I båda fallen begår personen ett brott, men det är inte fängelse i straffskalan. Det går inte att envarsgripa personen enligt RB 24 kap. 7 §. Om personen förtär alkohol inom ett trafik område har ordningsvakt eller polisman rätt att avvisa eller avlägsna personen enligt OL 4 kap. 8,9 §§. Den som förvarar eller förtär på en offentligtillställning (OL 2 kap.18 §) är skyldig att på tillsägelse lämna tillställningen.

En person dricker alkohol i tunnelbanan. Brott mot ordningslagens 4 kap. 4 §. Straffet hittar du i 4 kap. 10 § och det är penningböter.

En person dricker eller förvarar alkohol på en offentlig tillställning. Brott mot Ordninglagen 2 kap. 18 §. Straffet hittar du i 2 kap. 29 § och det är penningböter.

Beslag enligt lagen om förverkande av alkoholhaltiga drycker. Beslaget skall skyndsamt anmälas till polismyndigheten och överlämnas dit.

Polislag

Valda delar

29 §

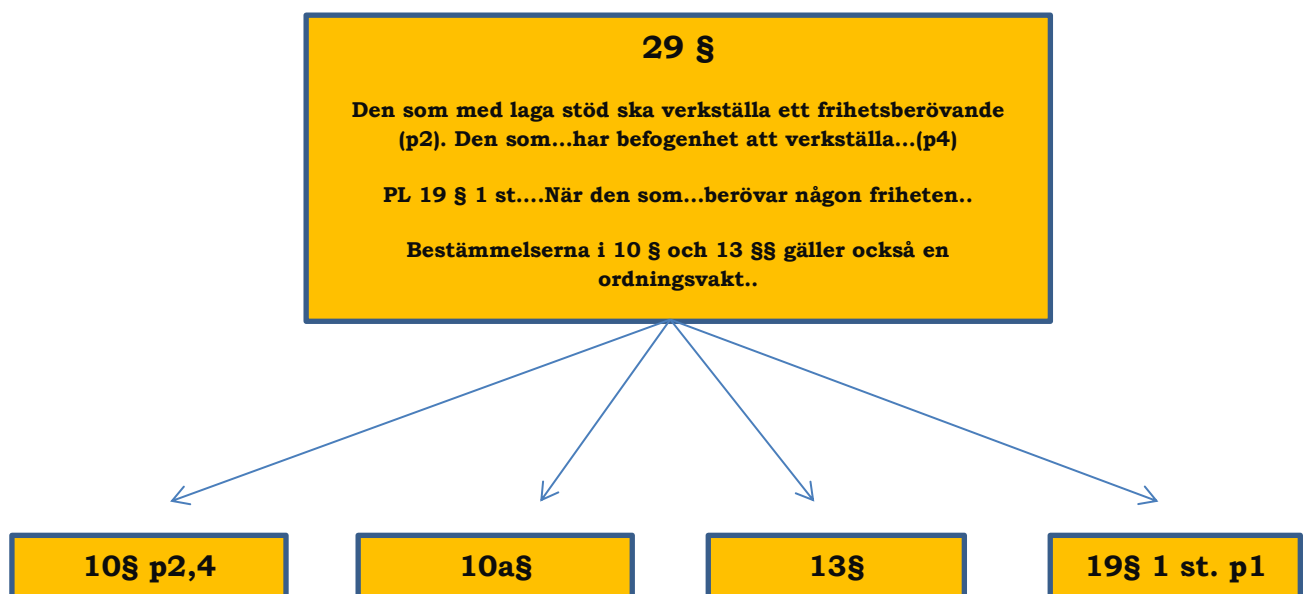
”29 § Det som föreskrivs i 10 § första stycket 1, 2 och 4 gäller även sådan vaktpost eller annan som vid Försvarsmakten tjänstgör för bevakning eller för att upprätthålla ordning. Föreskrifterna i 10 § första stycket 1–4 gäller även en tjänsteman vid Kustbevakningen som enligt särskilda bestämmelser medverkar vid polisiär övervakning. Bestämmelsen i 10 § första stycket 2 gäller dessutom den som i annat fall med laga stöd ska verkställa ett frihetsberövande och bestämmelsen i samma paragraf första stycket 4 den som i myndighetsutövning har befogenhet att verkställa någon sådan åtgärd som där anges. Vid ingripande med stöd av 10 § första stycket 4 tillämpas också andra stycket samma paragraf. Bestämmelsen i 10 § första stycket 5 gäller även en tjänsteman vid Tullverket eller Kustbevakningen som utövar befogenhet som där anges för trafiknykterhetskontroll.

När den som avses i första stycket med laga stöd berövar någon friheten eller avlägsnar någon, tillämpas också 19 § första stycket 1.

Bestämmelserna i 10 a och 13 §§ gäller också en ordningsvakt, om inte annat framgår av hans eller hennes förordnande. Har en ordningsvakt omhändertagit någon, gäller dock att den omhändertagne skyndsamt ska överlämnas till närmaste polisman. I fråga om befogenhet för en tjänsteman vid Kustbevakningen att tillämpa 13 § finns särskilda bestämmelser.

Bestämmelserna i 17 a § gäller också när någon är skyldig att under en brottsutredning stanna kvar hos någon annan myndighet än Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen. Lag (2014:588).

Schematisk skiss över PL 29 §:

10 § Våldsanvändning

Valda delar av 10 § eftersom det av 29 § framgår att endast 10 § punkt 2 och 4 är tillämpliga för ordningsvakter

”10 § En polisman får, i den mån andra medel är otillräckliga och det med hänsyn till omständigheterna är försvarligt, använda våld för att genomföra en tjänsteåtgärd, om

2. någon som skall häktas, anhållas eller annars med laga stöd berövas friheten försöker undkomma eller polismannen annars möts av motstånd när han skall verkställa ett sådant frihetsberövande,

4. polismannen med laga stöd skall avvisa eller avlägsna någon från ett visst område eller utrymme eller verkställa eller biträda vid kroppsvisitation, kroppsbesiktning eller annan liknande åtgärd, vid beslag eller annat omhändertagande av egendom eller vid sådan husrannsakan som avses i rättegångsbalken.

I fall som avses i första stycket 4 och 6 får våld mot person brukas endast om polismannen eller den som han biträder möts av motstånd.

Om rätt att i vissa fall bruka våld finns i övrigt föreskrifter i 24 kap. brottsbalken. Lag (2002:577).”

Att tänka på:

- Våldet ska vara försvarligt, s.k. laga befogenhetsvåld
- Det som gäller för ordningsvakter enl. punkt 2 och 4 är:
- Punkt 2: rätt att använda våld mot någon som med laga stöd ska berövas friheten, eller om man möts av motstånd då man ska verkställa ett sådant frihetsberövande. Jfr se laga befogenhetsvåld i BrB 24 kap. 2 § då någon är frihetsberövad.
- Punkt 4: Gäller då ordningsvakt ska avvisa eller avlägsna någon från visst område eller utrymme eller verkställa eller biträda vid kroppsvisitation eller beslag.
- Eftersom en ordningsvakt inte har rätt att kroppsbesikta någon, gäller alltså inte den befogenheten ordningsvakter.
- Obs! punkt 4 endast om man möts av motstånd.

10a § Fängsel

”10 a § En polisman som omhändertar eller på annat sätt inskränker någons rörelsefrihet får belägga honom eller henne med fängsel

1. om han eller hon uppträder våldsamt och det är absolut nödvändigt med hänsyn till hans eller hennes egen eller någon annans säkerhet till liv eller hälsa, eller

2. vid förflyttning inom en förvaringslokal och vid transport eller annan vistelse utanför en sådan lokal, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl. Lag (2014:588).”

Gäller vid omhändertagande eller när någons rörelsefrihet på annat sätt inskränks jml PL. PL 10a § gäller även vid omhändertagande jml LOB. Häkteslagens bestämmelser om fängsel kan inte tillämpas på den som omhändertagits med stöd av PL eller LOB förrän han tas i förvar i arrest. Vid envarsgripande av annan än ordningsvakt hämtas stödet direkt från häkteslagen, se häkteslagen 4 kap. 10§ jml 1 kap. 2 §.

En ordningsvakt har alltså samma befogenheter att använda fängsel som polisen, se PL 29 § → PL 10a §.

Valda delar ur häkteslagen: 1 kap. 2 § Denna lag gäller den som är

1. häktad, anhållen eller gripen på grund av misstanke om brott,

2. häktad av annan anledning än misstanke om brott.....Första stycket 1 gäller inte den som är gripen enligt 35 § lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare.

4 kap. 10 § En intagen får beläggas med fängsel

1. vid förflyttning inom förvaringslokalen och vid transport eller annan vistelse utanför lokalen, om det är nödvändigt av säkerhetsskäl, eller 2. om han eller hon uppträder

13 § Avvisa, avlägsna, tillfälligt omhänderta

”13 § Om någon genom sitt uppträdande stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna, får en polisman, när det är nödvändigt för att ordningen skall kunna upprätthållas, avvisa eller avlägsna honom från visst område eller utrymme. Detsamma gäller om en sådan åtgärd behövs för att en straffbelagd handling skall kunna avvärjas.

Är en åtgärd som avses i första stycket otillräcklig för att det avsedda resultatet skall uppnås, får personen tillfälligt omhändertas.”

- En ordningsvakt ska alltid börja med anmaningar, upplysningar, se LOV 8 §
- Avvisa-be någon lämna en plats eller inte släppa in personen.
- Avlägsna-rent fysiskt ta en person från en plats.
- Tillfälligt omhänderta-ta en person till en plats, t.ex. ett vaktrum.
- Paragrafen ska följas i rätt ordning, man kan alltså inte direkt gå på ett tillfälligt omhändertagande, utan man måste först försökt att nå resultat genom anmaningar, avvisa, avlägsnande, (jfr LOV 8§). Endast undantagsvis kan ett direktomhändertagande bli aktuellt, jfr prop. 1983/84:111 sid. 33, 98, 99.

19 § ”Skyddsvisitation”

”19 § En polisman som med laga stöd griper eller annars omhändertar eller avlägsnar någon får i anslutning till ingripandet kroppsvisitera denne i den utsträckning som är nödvändig

1. av säkerhetsskäl för att vapen eller andra farliga föremål skall kunna tas om hand, eller
2. för att hans identitet skall kunna fastställas.

En polisman får också kroppsvisitera i den utsträckning det behövs för att söka efter

1. vapen eller andra farliga föremål som är ägnade att användas vid brott mot liv eller hälsa, om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att ett sådant föremål kan förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken, eller
2. föremål som är ägnade att användas som hjälpmedel vid brott som innefattar skada på egendom, om det finns särskild anledning anta att den som avses med åtgärden bär ett sådant föremål med sig och det med hänsyn till omständigheterna kan antas att föremålet kan förklaras förverkat enligt 36 kap. 3 § brottsbalken. Lag (2003:858).”

Att tänka på:

- Av 29 § följer att en ordningsvakt endast får använda 19 § 1 st, 1 punkten.
- Ordet ”skyddsvisitation” finns inte i lagstiftningen. I stället är det fråga om en kroppsvisitation som med tiden kommit att benämnas skyddsvisitation. Med en skyddsvisitation avses en ytlig genomkänning utanpå kroppen. Bär personen en väska med sig, anses det numera vara ok att även leta igenom väskan, se legaldefinitionen om kroppsvisitation i RB 28 kap. 11 § 3 st. Ett alternativ är att ställa bort väskan på ett säkert ställe*.
- Syftet är att av säkerhetsskäl leta efter vapen eller andra farliga föremål som en person bär på sig.
- Vad är ett farligt föremål? Som exempel på farliga föremål kan nämnas kniv, en påk, ett knogjärn.
- 19 § gäller endast då någon har gripits, avlägsnats eller omhändertagits.
- Omhändertagen kan man vara jml PL 13 § men även jml LOB.
- Anträffas t.ex. en kniv kan den tas i beslag eftersom det kan röra sig om brott mot knivlagen. Eftersom det är fängelse i straffskalan kan personen då gripas enligt reglerna om envarsgripande i RB 24 kap. 7 §.
- Taktik och säkerhet.

*Angående att leta i väskor anser undertecknad att den kroppsvisitation som avses i RB 28 kap. 11 § 3 st, inte har samma syfte som den kroppsvisitation som avses i PL 19 §, varför undertecknad ställer sig tveksam till ifall rätten att kroppsvisitera jml PL 19 § även ska anses gälla medhavda väskor? I förarbetena till polislagen (prop 1983/84:111 s. 120), påpekade beredningen att kroppsvisitation jml PL 19§ som regel ska begränsas till en summarisk undersökning av den omhändertagnes kläder!

LOB

Valda delar

”10 § Vad som gäller för en polisman enligt denna lag gäller i tillämpliga delar också för en ordningsvakt, om inte annat framgår av hans förordnande.

Har en ordningsvakt omhändertagit någon, gäller dock att den omhändertagne skyndsamt skall överlämnas till närmaste polisman. Lag (1984:391).

1 § Den som anträffas så berusad av alkoholdrycker eller annat berusningsmedel att han inte kan ta hand om sig själv eller annars utgör en fara för sig själv eller för någon annan får omhändertas av en polisman.

Anträffas någon där han eller någon annan har sin bostad, får han inte omhändertas enligt första stycket. Lag (1984:391).

2 § Vid omhändertagande skall tillses att åtgärden ej orsakar den omhändertagne större olägenhet än som är oundviklig med hänsyn till åtgärdens syfte eller väcker onödigt uppmärksamhet

3 § Om det behövs med hänsyn till den omhändertagnes tillstånd, skall han så snart det kan ske undersökas av en läkare. Lag (1984:391).

8 § Alkoholdrycker eller andra berusningsmedel, som påträffas hos den omhändertagne, skall tas ifrån honom. Sådan egendom skall bevisligen förstöras, om inte särskilda skäl talar för att egendomen återställs efter frigivandet. Frågan härom prövas av den förman till vilken omhändertagandet skall anmälas.

Första stycket får tillämpas även i fråga om injektionsspruta eller kanyl som kan användas för insprutning i människokroppen. Detsamma gäller andra föremål, som är särskilt ägnade att användas för missbruk av eller annan befattningsmedel med narkotika. Lag (1984:391).

9 § Skall någon gripas enligt 24 kap. rättegångsbalken, får han inte omhändertas eller hållas kvar enligt denna lag.

Finns det skäl att omhänderta någon såväl enligt 13 § andra stycket polislagen (1984:387) som enligt denna lag, skall denna lag tillämpas. Lag (1984:391).”

Att tänka på:

- LOB är en vårdlag
- LOB gäller inte i bostad. Obs att tält, husvagn, täckt båt/bil kan utgöra tillfällig bostad.
- 1 §: Berusningsgraden. Som exempel på annat berusningsmedel kan nämnas thinner, narkotika, gas, lim.
- 2 §: Behovs- och proportionalitetsprincip.
- 3 §: Betänk eventuella sjukdomar såsom diabetes, stroke m.m.
- 8 § Alkohol eller andra berusningsmedel ska tas ifrån den omhändertagne.
- 9 §: Gripande har företräde framför LOB. LOB har företräde framför PL 13 §.
- 10 § Skyndsamt överlämna den omhändertagne till närmaste polisman.

Arbetsledning, arbetsmiljö

Jfr LOV 6 §

Saxat fr. Arbetsmiljölagen (1977:1160)

”3 kap. 7d §. Om ett fast driftsställe är gemensamt arbetsställe för flera verksamheter, är den som råder över arbetsstället ansvarig för samordningen av arbetsmiljöfrågor..... Ansvaret för samordningen enligt första stycket kan överlåtas till någon som bedriver verksamhet på arbetsstället.

I fråga om annat gemensamt arbetsställe än som avses i första stycket kan de som bedriver verksamhet där komma överens om att en av dem ska vara ansvarig för samordningen

3 kap. 7e §: Den som är ansvarig för samordningen av arbetsmiljöfrågor enligt 7 d § ska se till att

- 1. arbetet med att förebygga risker för ohälsa och olycksfall samordnas på det gemensamma arbetsstället,*
- 2. arbete tidsplaneras på det sätt som behövs för att förebygga risker för ohälsa och olycksfall till följd av att olika verksamheter pågår på arbetsstället,*
- 3. allmänna skyddsanordningar inrättas och underhålls och allmänna skyddsregler för arbetsstället utfärdas,*
- 4. ansvaret för de speciella skyddsanordningar som kan behövas för ett visst eller vissa arbeten klargörs, och*
- 5. personalutrymmen och sanitära anordningar inrättas på arbetsstället i behövlig omfattning.”*

Utdrag ur arbetsmiljöförordning (1977:1166) 5 §:

”Arbetsgivaren skall se till att arbetsmiljölagen (1977:1160) och denna förordning finns tillgängliga för arbetstagarna. Detsamma gäller de författningar som har utfärdats med stöd av lagen eller förordningen och som avser arbetsgivarens verksamhet.”

Sammanfattning

I arbetsmiljölagen kallas ansvaret för att arbetsmiljön blir tillfredsställande för skyddsansvar. Utmärkande för skyddsansvaret enligt 3 kap. är att de olika rollinnehavarnas ansvar inte utesluter varandra. Tvärtom är det normalt att det i varje situation finns flera ansvarssubjekt – var och en med sitt ansvar. Arbetsgivaren har det mest omfattande ansvaret.

Förordning (1988:842) om ersättning och belöning åt den som hjälper polisen.

Sammanfattning av ovan förordning:

Om någon ingriper för att hjälpa polis eller ordningsvakt, kan denne få ersättning för skada som uppstår. Ersättning kan även utgå om någon, innan polis eller ordningsvakt kommer till platsen, i nödvärn eller med laga rätt, påbörjat ett ingripande.

Vid ovan ingripanden kan denne även få en belöning om man visat särskild rådighet.

Frågan prövas av Polismyndigheten.

Lagen (1981:1064) om säkerhetskontroll i domstol.

Följande del berör ordningsvakter med förordnande jml LOV 2a, 2b §§.

Förutsättningar för säkerhetskontroll

”1 § Säkerhetskontroll i domstol får genomföras om en sådan kontroll behövs för att begränsa risken för att det i en domstols lokaler eller i andra lokaler som används vid domstolsförhandling begås brott som innebär allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom. Lag (2012:325).

Beslut om säkerhetskontroll

2 § Säkerhetskontroll beslutas av domstolens chef eller någon annan lagfaren domare som han eller hon har delegerat beslutanderätten till. Ska säkerhetskontroll genomföras med anledning av en viss förhandling, får den även beslutas av rätten.

Innan säkerhetskontroll beslutas ska samråd ske med Polismyndigheten och, om kontroll ska genomföras med anledning av en viss förhandling i brottmål, med åklagaren. Samråd behöver dock inte ske om det är uppenbart obehövligt. Ett beslut om säkerhetskontroll ska avse viss tid, dock längst tre månader, eller en viss förhandling. I beslutet ska det anges vilka lokaler som kontrollen ska omfatta. Lag (2014:645).

Kontrollens omfattning

3 § En säkerhetskontroll omfattar dem som har kallats att närvara vid en förhandling och övriga besökare till de lokaler som beslutet om säkerhetskontroll avser. Kontrollen omfattar dock inte domstolens anställda eller nämndemän och andra som infinner sig i berörda lokaler när de utövar allmän tjänst eller offentligt uppdrag och inte heller advokater. Om det finns särskilda skäl får den som enligt 2 § får besluta om den aktuella säkerhetskontrollen undanta andra personer från kontrollen eller besluta att personer som annars skulle vara undantagna ska omfattas av denna. Lag (2012:325).

Genomförande av kontrollen

4 § En säkerhetskontroll genomförs, efter närmare anvisningar av Polismyndigheten, av en ordningsvakt under ledning av en polisman eller av en polisman. Lag (2014:645)).

5 § Vid en säkerhetskontroll ska vapen och andra föremål som är ägnade att komma till användning vid brott som avses i 1 § eftersökas. För detta ändamål får kroppsvisitation utföras och väskor och andra föremål som påträffas i de lokaler som omfattas av säkerhetskontrollen undersökas.

Kroppsvisitation och undersökning av väskor och andra föremål ska genomföras med metalldetektor eller annan liknande anordning eller, om det finns särskilda skäl, på annat sätt.

Om kroppsvisitation eller undersökning av väskor och andra föremål ska genomföras på annat sätt än med metalldetektor eller annan liknande anordning, ska uppgiften utföras av en polisman eller av en ordningsvakt som Polismyndigheten har godkänt för sådana uppgifter.

Identitetskontroll får genomföras endast för att fastställa om en person som uppger sig inte omfattas av säkerhetskontroll ska undantas från kontrollen. Lag (2014:645)

6 § Den som vägrar att genomgå en säkerhetskontroll ska inte ges tillträde till de lokaler som kontrollen omfattar.

Om någon som är kallad till en förhandling vid domstolen vägrar att genomgå en säkerhetskontroll, ska detta omedelbart anmälas till domstolen. Rätten ska då avgöra om den som har vägrat att genomgå säkerhetskontroll ska undantas från denna. Får den som vägrar att genomgå en säkerhetskontroll hämtas till domstolen, om han eller hon uteblir, får rätten besluta att personen trots sin vägran ska genomgå kontrollen. Lag (2012:325).

7 § Påträffas vid en säkerhetskontroll något sådant föremål som avses i 5 § första stycket första meningen och tas det inte i beslag enligt bestämmelserna i rättegångsbalken, ska den hos vilken föremålet påträffas uppmanas att lämna det ifrån sig för förvaring. Den som inte följer en sådan uppmaning får avlägsnas från domstolens lokaler eller de andra lokaler som används vid domstolsförhandling, om inte annat följer av andra stycket. Är innehavaren till ett påträffat föremål okänd, får det omhändertas.

Om någon som är kallad till en förhandling vid domstolen inte följer en uppmaning enligt första stycket, ska detta omedelbart anmälas till domstolen. Rätten ska då avgöra om den som har vägrat att lämna föremålet ifrån sig ska få tillträde utan att lämna det ifrån sig. Får den som vägrat att lämna ifrån sig föremålet hämtas till domstolen, om han eller hon uteblir, får rätten besluta att föremålet trots personens vägran ska omhändertas för förvaring. Lag (2012:325).

Särskilda bestämmelser om förvaring av föremål

8 § Föremål som har lämnats till förvaring eller omhändertagits enligt denna lag ska förvaras på ett betryggande sätt. På begäran ska ett bevis om att ett föremål har lämnats till förvaring eller omhändertagits utfärdas. Föremålet ska återlämnas till den som har lämnat det till förvaring eller från vilken det omhändertagits när denne lämnar de lokaler som kontrollen omfattar. Lag (2012:325).

Särskilda bestämmelser om kroppsvisitation

9 § Kroppsvisitation som är av mera väsentlig omfattning ska utföras i ett avskilt utrymme och om möjligt i vittnes närvaro.

Kroppsvisitation får utföras eller bevittnas endast av en person som är av samma kön som den som visiteras, om undersökningen inte sker genom användande av metalldetektor eller annan liknande anordning eller avser föremål som den visiterade har med sig. Lag (2012:325).

Förbud att överklaga

10 § Domstolens beslut enligt denna lag får inte överklagas.”

Utdrag ur RB

”5 kap.2 § Tillträde till offentlig förhandling må, när rättens ordförande finner skäl därtill, vägras den som enligt vad är känt eller må antagas ej fyllt aderton år. Lag (1974:239).

9 § Det ankommer på rättens ordförande att upprätthålla ordningen vid rättens sammanträden och att meddela de ordningsregler som behövs. Ordföranden får utvisa den som stör förhandlingen eller på annat sätt uppträder otillbörligt. Ordföranden får också begränsa antalet åhörare i rättssalen för att undvika trängsel.

En bildupptagning i eller en bildöverföring från rättssalen får ske endast om det följer av lag. Rätten får förbjuda annans ljudupptagning eller ljudöverföring under ett förhör, om det kan antas att upptagningen eller överföringen besvärar den som hörs i sådan grad att det blir till men för utredningen.

Om någon som har utvisats tränger sig in i rättssalen eller om någon i övrigt inte lyder en tillsägelse som har meddelats för att upprätthålla ordningen, får

rätten besluta att han eller hon omedelbart skall häktas och kvarbli i häkte så länge sammanträdet pågår, dock inte längre än tre dagar.

12 § Rätten skall se till att de, som skall delta i ett sammanträde och som inte kan beredas plats i rättssalen, kan följa sammanträdet genom en ljud- och bildöverföring i en lokal som ställts i ordning för detta ändamål (sidosal).”

”9 kap.5 § Den som vid ett sammanträde inför rätten stör förhandlingen, bryter mot en ordningsregel eller ett förbud, som har meddelats med stöd av 5 kap. 9 §, eller tar upp eller överför bild i strid mot 5 kap. 9 § andra stycket döms till penningböter. Till samma straff döms den som muntligen inför rätten eller i rättegångsskrift uttalar sig otillbörligt.

Första stycket skall tillämpas också i fråga om en sådan sidesal som avses i 5 kap. 12 §. Lag (2005:683).”

Sammanfattning

- För att begränsa risken för att det i domstols lokaler begås brott som innebär allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom.
- Brott genom användandet av vapen eller andra farliga föremål, explosiva varor.
- Chef för domstolen eller annan lagfaren domare efter delegation beslutar.
- Samråd ska ske med polismyndigheten samt, om behov vid brott mål, med åklagaren.
- Kontrollen omfattar kallade samt besökare. Advokater samt anställda är undantagna men kan efter beslut omfattas av lagen.
- Kontroll sköts av ordningsvakt, under ledning av polisman, eller polisman.
- Kroppsvisitation samt att väskor och andra föremål i lokalen får undersökas.
- Kroppsvisitationen samt undersökning av väskor och föremål ska i första hand genomföras av metalldetektor eller liknande anordning. Eller på annat sätt om det finns särskilda skäl på annat sätt.
- Kroppsvisitation ska genomföras av samma kön, diskret, slutet rum. Behövs ej för metalldetektor m.m.
- Möjlighet till tillträdesförbud.
- Föremål, om ej beslag, kan förvaras eller omhändertas.
- PL 13 § gäller även här. Likaså reglerna om envarsgripande, beslag m.m.
- Beakta reglerna i RB 5 kap. 5, 9, 12 §§ och 9 kap. 5 §.

Lagen (2010:294) om säkerhetskontroll vid offentliga sammanträden i kommuner och landsting

Säkerhetskontroll

”1 § Säkerhetskontroll får genomföras vid inpassering till eller i lokaler som disponeras för ett sammanträde som i enlighet med regleringen i kommunallagen (1991:900) är offentligt, om det finns anledning att befara att det vid sammanträdet kan komma att förövas brott som innebär en allvarlig fara för någons liv, hälsa eller frihet eller för omfattande förstörelse av egendom.

Beslut om säkerhetskontroll

2 § Beslut om säkerhetskontroll ska avse ett visst sammanträde och får utöver sammanträdeslokalen och entréutrymmen endast omfatta de angränsande lokaler som behöver utnyttjas för att besökare ska kunna följa sammanträdet. I ett beslut om säkerhetskontroll ska det anges vilket sammanträde och vilka lokaler som omfattas av beslutet.

Beslut om säkerhetskontroll fattas av den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet.

Innan säkerhetskontroll beslutas ska samråd ske med Polismyndigheten. Lag (2014:665)..

Kontrollens omfattning och utformning

3 § Säkerhetskontrollen omfattar besökare till det sammanträde och de lokaler som anges i beslutet om säkerhetskontroll. Kontrollen avser dock inte ledamöter och ersättare vid sammanträdet, eller andra som på grund av lag eller särskilt uppdrag närvarar vid sammanträdet. Den som är eller ska vara ordförande vid sammanträdet får undanta även andra personer från kontrollen.

Identiteten får kontrolleras endast för att fastställa om en person som uppger sig inte omfattas av säkerhetskontrollen ska undantas från den.

4 § Vid säkerhetskontrollen ska vapen och andra föremål som är ägnade att komma till användning vid brott som avses i 1 § eftersökas. För detta ändamål får kroppsvisitation utföras och väskor och andra föremål som påträffas i lokaler som anges i beslutet om säkerhetskontroll undersökas.

5 § Säkerhetskontrollen genomförs efter närmare anvisningar av Polismyndigheten av en polisman eller, efter Polismyndighetens förordnande, av en ordningsvakt under ledning av en polisman. Lag (2014:665)..

6 § Kroppsvisitation vid säkerhetskontrollen ska utföras med metalldetektor eller liknande anordning. Kroppsvisitation får göras på annat sätt om det finns särskilda skäl. I så fall ska den utföras av en polisman eller av en ordningsvakt som Polismyndigheten har godkänt för uppgiften.

Kroppsvisitation som är av mera väsentlig omfattning ska utföras i ett avskilt utrymme och om möjligt i vittnes närvaro.

Kroppsvisitation får utföras eller bevittnas endast av någon som är av samma kön som den som visiteras, om undersökningen inte görs med metalldetektor eller liknande anordning eller avser föremål som den som visiteras har med sig. Lag (2014:665).

7 § Påträffas vid säkerhetskontrollen något sådant föremål som avses i 4 § första meningen, ska den som föremålet påträffas hos uppmanas att lämna det ifrån sig för förvaring, om det inte tas i beslag enligt bestämmelserna i rättegångsbalken. Finns inte någon känd innehavare till ett påträffat föremål får det omhändertas.

Avvisning och avlägsnande

8 § Besökare som inte underkastar sig beslutad säkerhetskontroll och inte kan styrka någon behörighet att enligt 3 § ändå vistas i sammanträdeslokalen får vägras tillträde till sammanträdet och de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll och avvisas eller avlägsnas från dessa lokaler. Samma åtgärder får vidtas mot den som inte följer en uppmaning enligt 7 § att lämna föremål ifrån sig.

Förvaring av föremål

9 § Föremål som har lämnats till förvaring eller omhändertagits enligt denna lag ska förvaras på ett betryggande sätt. Om det begärs, ska ett bevis om att ett föremål har lämnats till förvaring utfärdas.

Föremålet ska återlämnas till den som har lämnat det till förvaring när denne lämnar de lokaler som omfattas av beslutet om säkerhetskontroll.

Förbud att överklaga

10 § Beslut enligt denna lag får inte överklagas. ”

Sammanfattning:

Lagen påminner i uppbyggnad om lagen om säkerhetskontroll i domstol.

- Gäller även angränsande lokaler för besökare.
- Beslut av ordförande.
- Samråd med polismyndighet.
- Lagen gäller inte ledamöter eller ersättare eller andra som ska närvara på mötet.

Valda delar ur Vapenlagen, vapenförordningen, lag om brandfarliga och explosiva varor

Vapenlag (1996:67)

”1 kap. 2 §

Med skjutvapen förstås i denna lag vapen med vilka kulor, hagel, harpuner eller andra projektiler kan skjutas ut med hjälp av krutladdningar, kolsyreladdningar, komprimerad luft eller andra liknande utskjutningsmedel.

1 kap. 3 §

Vad som sägs om skjutvapen gäller också

anordningar som till verkan och ändamål är jämförliga med skjutvapen, obrukbara vapen som i brukbart skick skulle räknas som skjutvapen,

start- och signalvapen som laddas med patroner,

armborst,

tårgasanordningar och andra till verkan och ändamål jämförliga anordningar,

slutstycken, ljuddämpare, eldrör, pipor, stommar, lådor och trummor till skjutvapen, eller armborststommar med avfyrningsanordningar,

anordningar som kan bäras i handen och är avsedda att med elektrisk ström bedöva människor eller tillfoga dem smärta, och

anordningar som gör att skjutvapen kan användas med annan ammunition än de är avsedda för.

1 kap. 4 §

Vad som sägs om skjutvapen gäller inte

salutkanoner som inte kan laddas med gastäta enhetspatroner,

skjutvapen som har tillverkats före år 1890 och som inte är avsedda för gastäta enhetspatroner,

bultpistoler avsedda för byggnadsarbete,

andra arbetsverktyg avsedda för slakt eller för industriellt eller liknande bruk, och

skjutanordningar avsedda för livräddning eller liknande ändamål. Lag (2006:386).

1 kap. 5 §

Med ammunition förstås i denna lag patroner och projektiler till handvapen som lagen tillämpas på samt tändhattar och andra tändmedel till sådana patroner och projektiler. ”

Ansvar

9 kap. 1 § ”Den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms för vapenbrott till fängelse i högst ett år.

Om brottet är grovt döms för grovt vapenbrott till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

- 1. vapnet har innehafts på allmän plats, i ett fordon på allmän plats eller inom ett skolområde där grundskole- eller gymnasieundervisning bedrivs,*
- 2. vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet, eller*
- 3. innehavet, överlåtelsen eller utlåningen har avsett flera vapen.*

Om gärningen har begåtts av oaktsamhet eller om brottet är ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Lag (2012:306).”

Vapenförordning (1996:70)

”Med skjutvapen och ammunition förstås i denna förordning sådana skjutvapen och andra föremål samt sådan ammunition som omfattas av bestämmelserna i vapenlagen (1996:67).

-----
2 § Ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen skall anses ha sådan begränsad effekt som avses i 2 kap. 1 § vapenlagen (1996:67) om en projektil från vapnet fyra meter från pipans mynning har en anslagsenergi som är mindre än 10 joule.

Ett hel- eller halvautomatiskt kolsyre-, luft- eller fjädervapen skall anses ha sådan begränsad effekt om en projektil från vapnet fyra meter från pipans mynning har en anslagsenergi som är mindre än 3 joule.

Trots vad som föreskrivs i första eller andra stycket skall ett kolsyrevapen som är avsett för att med färg markera träffar på deltagare i stridsspel (paintballvapen) anses ha sådan begränsad effekt som avses i 2 kap. 1 §

vapenlagen, om vapnet är konstruerat för att laddas med färgampuller med en minsta diameter om 16 mm.

Ett harpunvapen skall anses ha en sådan begränsad effekt som avses i 2 kap. 1 § vapenlagen, om harpunen är avsedd att drivas ut med endast en gummikabel och avståndet mellan vapnets framkant och uttag för harpunens upphakning i vapnets stomme inte är längre än 50 centimeter. Förordning (2006:509).”

Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

”1 § Denna lag gäller hantering, överföring och import av brandfarliga och explosiva varor samt sådana förberedande åtgärder som behövs med hänsyn till brand- och explosionsrisken samt konsekvenserna av en brand eller en explosion.

Lagens syfte är att hindra, förebygga och begränsa olyckor och skador på liv, hälsa, miljö eller egendom som kan uppkomma genom brand eller explosion orsakad av brandfarliga eller explosiva varor. Lagen ska även förebygga obehörigt förfarande med varorna.

2 § Lagen gäller inte sådan transport av brandfarliga eller explosiva varor som omfattas av lagen (2006:263) om transport av farligt gods. Lagen gäller inte heller transporter av brandfarliga varor som sker som bulklast i fartyg i den mån transporten sker i fartygets fasta tankar. Inte heller gäller lagen när brandfarliga varor används som drivmedel i fartyg eller luftfartyg.

Lagen gäller inte pyrotekniska artiklar som utgör en del av ett fordon och inte heller sådana delar i ett fordons bränslesystem som regleras i annan författning.

3 § Till brandfarliga varor hänförs i denna lag

1. brandfarliga gaser,
2. brandfarliga vätskor, och
3. brandreaktiva varor.

4 § Till explosiva varor hänförs i denna lag

1. explosiva ämnen och blandningar,
2. explosiva föremål, och

3. ämnen, blandningar och föremål som inte omfattas av 1 eller 2 men som tillverkas i avsikt att framkalla en verkan genom en explosion eller en pyroteknisk effekt.

Definitioner

5 § I denna lag avses med

1. hantering: tillverkning, bearbetning, behandling, förpackning, förvaring, transport, användning, omhändertagande, återvinning, destruktion, saluförande, underhåll, överlåtelse och därmed jämförliga förfaranden.

Krav vid hantering, överföring och import av brandfarliga och explosiva varor

Aktsamhetskrav

6 § Den som hanterar, överför eller importerar brandfarliga eller explosiva varor ska vidta de åtgärder och de försiktighetsmått som behövs för att hindra, förebygga och begränsa olyckor och skador på liv, hälsa, miljö eller egendom som kan uppkomma genom brand eller explosion orsakad av varorna samt för att förebygga obehörigt förfarande med varorna.”

Ansvar

”29 § Den som av oaktsamhet bryter mot 16 § första stycket döms till böter.

Om uppsåtligt brott avser explosiva varor och är att anse som grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömning av om brottet är grovt ska särskilt beaktas risken för att de explosiva varorna hade kunnat komma till brottslig användning samt varornas grad av farlighet och omfattningen av det olagliga innehavet.”

Några intressanta rättsfall

RH 2004:42. Underlåtenhet för ordningsvakt att rapportera ett fall av misstänkt misshandel, som han fått kännedom om, till polisen i enlighet med bestämmelsen i 4 § OF. Det blev bedömt som ringa tjänstefel, som inte är straffbart.

RH 2003:34. En avisad person som spottade en ordningsvakt i ansiktet dömdes för förgripelse mot tjänsteman. Målet gällde yrkat skadestånd om 5000 kr. Hovrätten tilldömde ordningsvakten skadestånd.

RH 2001:40. En person som skallade en ordningsvakt dömdes för våld mot tjänsteman. Målet gällde yrkat skadestånd med 6500 kr. Hovrätten tilldömde ordningsvakten 5000 kr i skadestånd.

RÅ 2003 ref. 40. En person som för tre och ett halvt år sedan gjorts sig skyldig till tillgrepp av fortskaffningsmedel och urkundsförfalskning har inte ansett lämplig att förordnas till ordningsvakt.

RÅ 1994 ref.20. En ordningsvakt dömdes för misshandel vid flera olika tillfällen. Detta i beaktande av omständigheterna vid brottens begående och vad som framkommit om den dömdes person inte ansetts vara tillräcklig grund för att återkalla tillstånd att inneha skjutvapen.

Källhänvisning

Regeringens databas över rättsinformation (www.regeringen.se)

www.polisen.se